

Wet van [datum] tot wijziging van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de verbetering van de rechtsbescherming van kinderen en ouders bij maatregelen van kindbescherming (Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming)

Inhoud

ALGEMEEN DEEL	2
1. Aanleiding.....	2
2. Doelen en kern van het wetsvoorstel	3
3. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel.....	6
3.1. Voorkomen van uithuisplaatsing	6
3.1.1. Subsidiariteits- en noodzakelijkheidsvereiste in de rechtsgrond voor ondertoezichtstelling	6
3.1.2. Subsidiariteitsvereiste in de rechtsgrond voor machtiging tot uithuisplaatsing	6
3.1.3. Noodzakelijkheidsvereiste in de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging	6
3.1.4. Aanvaardbare termijn uit de rechtsgrond ondertoezichtstelling.....	7
3.2. Bevorderen van thuisplaatsing na uithuisplaatsing	8
3.2.1. Verankering uitgangspunt werken aan ‘thuisplaatsing’	8
3.2.2. Evaluatie opvoedperspectief (perspectiefbesluit)	8
3.2.3. Omgangplan na uithuisplaatsing	10
3.2.4. Proces om te komen tot omgang.....	11
3.2.5. Omvang omgangplan	12
3.2.6. Spoedbeslissing bij omgang.....	12
3.3. Toezicht en rechtsbescherming bij minderjarigen die niet thuis opgroeien	12
3.3.1. Samenplaatsen broertjes en zusjes na uithuisplaatsing	12
3.3.2. Toezicht op voogdij	14
3.3.3. Geschillenregeling voogdij.....	15
3.3.4. Laagdrempelig verzoek tot omgang bij voogdij.....	15
3.4. Procedurele rechtvaardigheid	15
3.4.1. Rechtsbijstand voor ouders in kindbeschermingsprocedures.....	15
3.4.2. Verlagen leeftijdsgrens hoorrecht	16
3.4.3. Verkorten appel- en cassatietermijn	17
3.4.4. Verkorten termijn spoedprocedure UHP.....	18
3.4.5. Verbeteren procespositie minderjarige vanaf twaalf jaar.....	19
3.5. Overig.....	19
3.5.1. Wijziging hoofdverblijfplaats	19
3.5.2. Schrapen verplichte procesvertegenwoordiging bij geschillenregeling ondertoezichtstelling.....	20
3.5.3. Directe verzoeken aan de kinderrechter	21
4. Verhouding tot hoger recht	21
5. Gevolgen.....	25
6. Regeling Caribisch Nederland	28
7. Regeldruk.....	28
8. Uitvoering	29
9. Financiële gevolgen	29
10. Evaluatie	29
11. Advies en consultatie	29
ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	30

ALGEMEEN DEEL

1. Aanleiding

Dit wetsvoorstel wil bereiken dat de rechtsbescherming wordt verbeterd voor ouders en kinderen die te maken krijgen met een kindbeschermingsmaatregel. Diverse rapporten en adviezen maken duidelijk dat de rechtsbescherming in de jeugdbescherming tekortschiet en dat verbeteringen dringend nodig zijn om de rechten van minderjarigen en ouders te garanderen.¹ De discussie over rechtsbescherming in de jeugdbescherming, in het bijzonder bij een uithuisplaatsing, is in eerste instantie aangezwengeld door het debat over uithuisgeplaatste kinderen van gedupeerde toeslagenouders.

In aanloop naar het plenaire debat² over de uithuisgeplaatste kinderen van gedupeerde ouders op 12 mei 2022 werd een 'Wetenschappelijke factsheet uithuisplaatsingen' gepubliceerd.³ De factsheet is opgesteld om meer zicht te krijgen op de feiten rondom uithuisplaatsingen door wetenschappers van de Universiteit Leiden, in opdracht van onder andere de Tweede Kamer en de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Uit deze factsheet blijkt dat het gebrek aan rechtsbescherming het belangrijkste knelpunt is voor ouders en minderjarigen die te maken krijgen met een uithuisplaatsing. In de beschrijving van de knelpunten wordt o.a. verwezen naar gebrekkige rechtsbescherming bij spoedprocedures, onzorgvuldige rapporten, het gebrek aan juridische bijstand en een kinderrechter die een beperkte rol heeft en niet sturend kan optreden ten aanzien van de uitvoering, bijvoorbeeld bij het perspectiefbesluit.⁴ Daarnaast hebben de grote zorgen over de stand van zaken in de jeugdbescherming ertoe geleid dat een discussie is ontstaan over de noodzakelijke rechtswaarborgen en rechtsbescherming.

Op 7 september 2022 werd de Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen gepubliceerd (Eindevaluatie).⁵ De onderzoekers constateren dat het huidige stelsel van de jeugdbescherming niet op orde is en onvoldoende kwaliteit kan garanderen. Er spelen veel problemen, zoals financiële tekorten, wachtlijsten en lange doorlooptijden, tekorten aan jeugdbeschermers, tekorten aan jeugdhulpaanbod en een ingewikkeld jeugdhulpstelsel met verschillende actoren. Volgens de onderzoekers roepen deze problemen vragen op over de legitimiteit van overheidsbemoeienis in het gezinsleven, vooral waar dat leidt tot een uithuisplaatsing of gezagsbeëindiging. Een dergelijk vergaand ingrijpen is in het licht van grondrechten van betrokkenen alleen te legitimeren wanneer het doel van deze inbreuk, het beschermen van de ontwikkeling van het kind, ook daadwerkelijk bereikt kan worden. Daarnaast worden in de Eindevaluatie knelpunten geconstateerd in de rechtsbescherming van ouders en minderjarigen die met een kindbeschermingsmaatregel te maken krijgen. Bij de aanbidding van de Eindevaluatie aan de Tweede Kamer heeft de Minister voor Rechtsbescherming een plan van aanpak toegezegd ter verbetering van de rechtsbescherming van minderjarigen en ouders in de jeugdbescherming.⁶ Daarnaast is de Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid ingesteld, die onder meer is gevraagd een verkenning uit te voeren van de versterking van de rechtspositie en rechtsbescherming van ouders en kinderen in het kader van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.⁷

De keuzes in dit wetsvoorstel sluiten ook aan bij de Eindevaluatie en de door de Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid (Adviescommissie) geformuleerde notie dat het belang

---

¹ M.R. Bruning e.a., *Eindevaluatie Wet Herziening kindbeschermingsmaatregelen*, WODC, Den Haag: 2022, (hierna: *Eindevaluatie 2022*) p. 19, p. 211 en p. 236; Advies van de Adviescommissie Van Dooijeweert, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*, Den Haag: 2024, p. 10.

² Handelingen II 2021/22, nr. 79.

³ *Wetenschappelijke factsheet uithuisplaatsingen*, Parlement en Wetenschap, 9 februari 2022.

⁴ *Wetenschappelijke factsheet uithuisplaatsingen*, Parlement en Wetenschap, 9 februari 2022, p. 2.

⁵ *Eindevaluatie 2022*.

⁶ Toezegging *Kamerstukken II*, 2021/22, 31839, nr. 875, Plan van Aanpak: *Kamerstukken II 2022/23*, 31 839, nr. 913.

⁷ *Kamerstukken II 2021/22*, 31839, nr. 812, p. 14.

van rechtsbescherming toeneemt naarmate de inbreuk in het familie- en gezinsleven door de overheid groter is.⁸

Het wetsvoorstel geeft daarmee tevens invulling aan de ambitie van het kabinet zoals neergelegd in het regeerprogramma om de rechtsbescherming van kwetsbare gezinnen die te maken krijgen met een kindbeschermingsmaatregel te versterken, zodat ze beter gehoord, betrokken en ondersteund worden.⁹

Afbakening en samenhang met aanverwante trajecten

Rechtsbescherming is van belang gedurende het hele traject van jeugdzorg, ook voordat een kindbeschermingsmaatregel in beeld is, namelijk vanaf het moment wanneer een gezin in contact komt met de overheid, zoals een wijkteam of Veilig Thuis. De focus van het gepresenteerde plan van aanpak en de uitwerking daarvan in het onderhavige wetsvoorstel ligt bij het verbeteren van de rechtsbescherming op het moment dat een kindbeschermingsmaatregel wordt overwogen en op het moment waarop een maatregel is opgelegd. Verbetering van de rechtsbescherming heeft daarbij samenhang met andere problemen in de jeugdbeschermingsketen; financiële tekorten, wachtlijsten, tekort aan jeugdhulp en een ingewikkeld stelsel. In de context waarin professionals en het hulpaanbod dagelijks onder druk staan kunnen de rechten ouders en kinderen makkelijk(er) in de knel komen. Als gedurende het proces de rechtsbescherming niet goed is geborgd maakt dit de situatie voor betrokkenen moeilijk te aanvaarden. Een betere rechtsbescherming komt hieraan deels tegemoet, maar zal de problemen in het stelsel van de jeugdbescherming niet kunnen oplossen. Vanuit het Rijk lopen daarom naast dit voorstel trajecten met aandacht voor de problematiek rondom de beschikbaarheid en capaciteit.

Het programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is opgezet om de kind- en gezinsbescherming in Nederland te verbeteren en te vereenvoudigen. Het doel is om kinderen en gezinnen in kwetsbare situaties beter te ondersteunen door middel van samenhangende hulp en bescherming.¹⁰ Daarnaast lopen verschillende initiatieven in de jeugdbescherming om de werkdruk te verlagen, meer jeugdbeschermers aan te trekken en bestaande jeugdbeschermers te behouden.¹¹ Tot slot is op 19 juni 2023 de Hervormingsagenda Jeugd ondertekend met als doel de kwaliteit en beschikbaarheid van (specialistische) zorg voor kinderen te verbeteren. Inmiddels ligt het wetsvoorstel verbetering beschikbaarheid jeugdzorg in de Tweede Kamer als één van de onderdelen van de Hervormingsagenda Jeugd.¹²

Daarmee vormt dit wetsvoorstel slechts een onderdeel van een bredere verandering en verbetering van de jeugdbescherming. Dat doet evenwel niet af aan het belang van dit onderdeel. Vanuit zowel ouders, minderjarigen als de sector wordt een dringende behoefte gevoeld aan versterking van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming.

2. Doelen en kern van het wetsvoorstel

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt in belangrijke mate opvolging gegeven aan de aanbevelingen van de Eidevaluatie en het advies van de Adviescommissie. Hiermee wordt beoogd de rechtsbescherming en rechtspositie van ouders en minderjarigen in de jeugdbescherming langs de volgende sporen te verbeteren:

1. Voorkomen van een machtiging tot uithuisplaatsing
2. Bevorderen van thuisplaatsing na uithuisplaatsing
3. Beter toezicht op- en meer rechtsbescherming bij minderjarigen die niet thuis opgroeien
4. Bevorderen procedurele rechtvaardigheid

---

⁸ Adviescommissie Van Dooijeweert, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*, Den Haag: 2024, p.103.

⁹ Regeerprogramma zie bijlage bij *Kamerstukken II 2023/24*, 36471, nr. 96, p. 84.

¹⁰ *Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming* zie bijlage bij *Kamerstukken II*, 2020/21, 31 839, nr. 771.

¹¹ *Kamerstukken II 2023/24*, 31839, nr. 985.

¹² <https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/hervormingsagenda-jeugd/nieuws/2023/12/21/tijdljn-hervormingsagenda-jeugd> en *Kamerstukken II*, 2023/24, 36 546, nr. 1.

Hieronder worden deze verschillende sporen kort toegelicht en vervolgens onder paragraaf 3 verder uitgewerkt, waarbij de gevolgen voor de rechtsbescherming, de bevordering hiervan en de waarborgen tot adequate toegang tot de rechter telkens worden meegewogen.¹³

2.1. Voorkomen van een machtiging tot uithuisplaatsing

Een beslissing tot uithuisplaatsing heeft grote impact op het leven van minderjarigen en ouders. Deze beslissing maakt een forse inbreuk op het recht op familie- en gezinsleven van de betrokkenen. Daarom moeten deze beslissingen uiterst zorgvuldig worden genomen, waarbij goed wordt afgewogen of een uithuisplaatsing echt noodzakelijk is en of deze in verhouding staat tot de ontwikkelingsbedreiging van de minderjarige. Een dergelijke inbreuk is, mits met de benodigde waarborgen omkleed, enkel toegestaan voor zover dit ook voldoende is gebaseerd op een wettelijke grondslag. De huidige praktijk laat zien dat een uithuisplaatsing niet altijd leidt tot verbetering voor de minderjarige. Daarom is ook bij de uitvoering van die maatregel uiterste zorgvuldigheid vereist.

Uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) volgt dat bij een uithuisplaatsing ten minste aan drie voorwaarden moet worden voldaan: 1. er moet voldoende aanleiding zijn om in te grijpen, 2. de gevolgen van dit ingrijpen voor het gezin moeten zorgvuldig worden onderzocht en 3. er moet worden gekeken naar alternatieven die minder ingrijpend zijn (subsidiariteitsbeginsel).¹⁴ Wordt niet aan deze voorwaarden voldaan, dan kan dit leiden tot een schending van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) (het recht op bescherming van het familie- en gezinsleven). Om schending te voorkomen en in navolging van de Eindevaluatie,¹⁵ wordt in het wetsvoorstel het subsidiariteitsbeginsel toegevoegd aan de rechtsgronden voor zowel de ondertoezichtstelling als de uithuisplaatsing. Dit onderstreept de noodzaak voor (zowel) de kinderrechter (als de verzoekende instantie) om stil te staan bij en te motiveren waarom het niet mogelijk is om het kind op een minder ingrijpende manier te beschermen, met als doel dat de uithuisplaatsing alleen wordt ingezet als uiterst middel.

2.2. Bevorderen van thuisplaatsing

Het uitgangspunt bij een uithuisplaatsing is dat ouders zo snel mogelijk weer de zorg voor hun kind kunnen overnemen, zodat het kind weer veilig terug naar huis kan. In het wetsvoorstel wordt dit uitgangspunt van 'werken aan thuisplaatsing' wettelijk vastgelegd. Bij het werken aan thuisplaatsing is omgang cruciaal. Mede daarom krijgt omgang in het wetsvoorstel een veel prominentere plek bij uithuisplaatsingen dan nu het geval is. De gecertificeerde instelling (GI) moet binnen zes weken na de uithuisplaatsing een plan opstellen waarin afspraken over het contact tussen de minderjarige en de ouder(s) worden vastgelegd. Als het de GI en ouder(s) binnen deze periode niet lukt om tot overeenstemming te komen over het omgangsplan, legt de GI dit voor aan de kinderrechter, die in dat geval een omgangsregeling kan vaststellen. Daarnaast is van belang dat de GI onderzoekt welke mogelijkheden er zijn voor contact tussen de minderjarigen en eventuele broers en zussen als zij gescheiden worden/zijn geplaatst na uithuisplaatsing. Datzelfde geldt voor het contact met andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengeleefd voorafgaand aan de uithuisplaatsing.

Ten slotte wordt de beslissing over het opvoedperspectief van de minderjarige (ook wel perspectiefbesluit genoemd) in het wetsvoorstel expliciet bij de kinderrechter neergelegd.¹⁶ Vanaf het eerste verzoek tot een machtiging tot uithuisplaatsing moet expliciet worden gemaakt wat het opvoedperspectief van de minderjarige is, in ieder geval voor de nabije toekomst, waarbij het uitgangspunt is dat wordt gewerkt aan thuisplaatsing. Bij elke verlenging van de machtiging wordt het opvoedperspectief opnieuw expliciet gemaakt. Hierdoor kan de kinderrechter sneller bijsturen als naar de visie van de gecertificeerde instelling het opvoedperspectief elders dan thuis ligt maar

¹³ *Kamerstukken II 2022/23*, 29279, nr. 750.

¹⁴ EHRM 10 september 2019, *Strand Lobben e.a. t. Noorwegen* [GC], nr. 37283/13, par. 202; EHRM 12 juni 2014, *Fernandez martinez t. Spanje* [GC], nr. 56030/07, par. 117; EHRM 8 april 2021, *Vavricka e.a. t. Tsjechië* [GC], nr. 47621/12, par. 272-275; EHRM 24 januari 2017, *Paradiso en Campanelli t. Italië* [GC], nr. 25358/12, par. 179-184.

¹⁵ Eindevaluatie 2022, p. 286 en 293.

¹⁶ Het perspectiefbesluit is een in de praktijk gehanteerde term maar wordt bijvoorbeeld ook wel opvoedperspectief of opvoedvisie genoemd.

bijvoorbeeld blijkt dat de mogelijkheden voor thuisplaatsing nog onvoldoende zijn onderzocht. Bovendien wordt het mogelijk in hoger beroep te gaan tegen de beslissingen van de kinderrechter over het opvoedperspectief, bijvoorbeeld wanneer is bepaald dat dit perspectief elders dan thuis ligt. Dit waarborgt een goede, tijdige rechtsbescherming tegen beslissingen over het opvoedperspectief van de minderjarige.

2.3. Toezicht en rechtsbescherming bij kinderen die niet thuis opgroeien

Een uithuisplaatsing grijpt diep in, in de verhouding tussen ouders en minderjarigen, maar ook in de relatie tussen broers en zussen onderling. Daarom wordt in dit wetsvoorstel gecodificeerd dat de minderjarige samen wordt geplaatst met broers en zussen en mogelijke andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengeleefd. Hiervan kan worden afgeweken indien samenplaatsing niet in het belang van het kind is. Het opnemen van dit uitgangspunt in de wet betekent dat expliciet is vastgelegd dat praktische belemmeringen in principe geen obstakel mogen vormen voor de verwezenlijking van het recht op bescherming van het gezinsleven en het daaruit voortvloeiende recht op samenplaatsing. Ook voor uithuisplaatsingen in het vrijwillig kader geldt dit recht, daarom wordt het uitgangspunt van samenplaatsing ook opgenomen in de Jeugdwet.

Bij de uithuisplaatsing in het kader van de ondertoezichtstelling blijft een kind in beeld bij de rechtbank door de regelmatig benodigde verlengingsverzoeken. Een vergelijkbare vorm van indirect toezicht op voogdijkinderen bestaat niet, omdat een voogdijmaatregel doorgaans voortduurt totdat het kind meerderjarig is en niet meer periodiek ter toetsing bij de kinderrechter langskomt. Daardoor kunnen problemen in bijvoorbeeld een pleeggezin of gezinshuis te lang buiten beeld blijven. In het wetsvoorstel wordt daarom een periodieke evaluatie van de voogdij geïntroduceerd.

Daarnaast ontbreekt in de huidige voogdijregeling een effectief rechtsmiddel om geschillen over de uitvoering van de voogdij aan de kinderrechter voor te leggen. In het wetsvoorstel is een geschillenregeling opgenomen die openstaat voor de minderjarige van twaalf jaar en ouder, de pleegouders, de GI en de aanbieder van jeugdhulp. Een geschil kan bijvoorbeeld gaan om een verschil van inzicht tussen pleegouders en een GI over het type hulp dat wordt ingezet. Ten slotte krijgen ouders en voogdijkinderen het recht om tijdens de voogdij op een laagdrempelige manier een verzoek in te dienen om de omgangsregeling vast te stellen of te wijzigen. Laagdrempelig betekent dat dit verzoek kan worden ingediend zonder advocaat en kosteloos wordt behandeld. Op deze manier wordt de omgang tussen de minderjarigen en ouders beter gewaarborgd tijdens de voogdij.

2.4. Procedurele rechtvaardigheid

Per 1 januari 2023 is een pilot kosteloze rechtsbijstand gestart voor ouders die te maken krijgen met een procedure rondom eerste uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging. Deze pilot is geëvalueerd door het WODC. Uit het onderzoek blijkt dat rechtsbijstand van grote meerwaarde is voor ouders en bijdraagt aan een meer gelijkwaardige positie op zitting. Op basis van de uitkomsten van de evaluatie heeft het kabinet besloten het recht op kosteloze rechtsbijstand in procedures rondom uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging voor ouders wettelijk vast te leggen. Dit recht op kosteloze rechtsbijstand wordt geregeld in dit wetsvoorstel.

Daarnaast wordt – in het kader van het verbeteren van de participatie van minderjarigen in procedures – de leeftijdsgrens voor het hoorrecht door de kinderrechter verlaagd van twaalf naar acht jaar voor alle jeugd- en familiezaken die kinderen aangaan. Op deze manier wordt beter gewaarborgd dat kinderen steeds hun stem kunnen laten horen.

Tot slot wordt in het wetsvoorstel ingezet op het verkorten van termijnen en het versnellen van gerechtelijke procedures, zodat ouders en minderjarigen sneller duidelijkheid krijgen. In het wetsvoorstel wordt de wettelijke termijn waarbinnen een met spoed verleende machtiging tot uithuisplaatsing ter zitting moet worden behandeld verkort van veertien naar zeven dagen en de hoger beroepstermijn wordt verkort van drie maanden naar zes weken.

3. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

3.1. Voorkomen van uithuisplaatsing

3.1.1. *Subsidiariteits- en noodzakelijkheidsvereiste in de rechtsgrond voor ondertoezichtstelling*

In de Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen is de rechtsgrond voor het opleggen van een ondertoezichtstelling op twee punten aangepast, waarmee zowel de ondergrens als de bovengrens van de maatregel verduidelijkt werd. Om de ondergrens te verduidelijken is de oude grond voor de ondertoezichtstelling, waarin stond dat de ondertoezichtstelling kan worden opgelegd wanneer andere middelen om de ontwikkelingsbedreiging weg te nemen hebben gefaald of zullen falen, vervangen. Volgens het geldende artikel 1:255, eerste lid, onderdeel a, is een voorwaarde voor de ondertoezichtstelling dat de zorg voor de minderjarige die in verband met het wegnemen van de bedreiging noodzakelijk is, door de ouders niet of onvoldoende wordt geaccepteerd.¹⁷ Het onvoldoende meewerken aan noodzakelijke hulpverlening is echter niet altijd een kwestie van niet willen, maar veelal ook van niet kunnen. Van belang is of zorg in het vrijwillig kader tot dusdanige verbetering heeft geleid dat niet langer sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging. Zo niet, dan kan een ondertoezichtstelling noodzakelijk zijn. In de rechtspraak wordt de term 'acceptatie van zorg' niet strikt gehanteerd, de rechtsgrond is opgerekt en wordt feitelijk weer toegepast als de rechtsgrond zoals die voor 2015 in de wet stond.¹⁸ In 2018 oordeelde de Hoge Raad dat voldaan is aan de wettelijke criteria voor ondertoezichtstelling in de situatie waarin ouders niet in staat worden geacht om mee te werken aan de hulpverlening.¹⁹

Voorgesteld wordt de rechtsgrond voor de ondertoezichtstelling te wijzigen, zodat deze (weer) beter aansluit bij de praktijk. Met de terugkeer naar het oorspronkelijk subsidiariteitsvereiste wordt rekening gehouden met de omstandigheid dat ouders onmachtig zijn te kunnen profiteren van de vrijwillige zorg (hulpverlening). Als de ouder die het gezag uitoefent onvoldoende in staat is de noodzakelijke zorg daadwerkelijk te benutten, staat de omstandigheid dat hij of zij zich wel bereid heeft verklaard tot acceptatie van die zorg, een ondertoezichtstelling van de minderjarige niet in de weg. Het subsidiariteitsvereiste is een rechtswaarborg, bedoeld om ouders en minderjarigen te beschermen tegen ongerechtvaardigde inbreuken op hun familielevens.

Tot slot wordt toegevoegd dat een ondertoezichtstelling alleen aan de orde is als de noodzaak van de maatregel vaststaat. Dit sluit aan bij artikel 8 EVRM waarin is vastgelegd dat de inbreuk op het gezinsleven ter bescherming van het kind noodzakelijk moet zijn. Alleen dan kan overheidsingrijpen gelegitimeerd zijn. Deze wijziging moet waarborgen dat de inbreuk op de grondrechten van ouders en minderjarigen strikt en expliciet wordt getoetst.

3.1.2. *Subsidiariteitsvereiste in de rechtsgrond voor machtiging tot uithuisplaatsing*

Beslissingen tot uithuisplaatsing grijpen diep in op het recht op eerbiediging van het gezinsleven van een minderjarige en zijn ouders. Een dergelijke beslissing vergt dan ook een uiterst zorgvuldige afweging van noodzaak en proportionaliteit. Een uithuisplaatsing is daarbij alleen toegestaan indien ze aan de vereisten van artikel 8, tweede lid, EVRM voldoet.

Uit EHRM-rechtspraak volgt dat bij uithuisplaatsing onder meer onderzoek moet worden gedaan naar alternatieve maatregelen (zie ook paragraaf 2.1 van deze algemene toelichting). Een te beperkt onderzoek naar minder ingrijpende alternatieve maatregelen kan een schending van art. 8 EVRM opleveren. Dit beginsel van subsidiariteit wordt aan de rechtsgrond voor de uithuisplaatsing toegevoegd. De kinderrechtster zal als gevolg hiervan steeds nauwkeurig moeten motiveren waarom het niet mogelijk is om het kind op een minder ingrijpende wijze te beschermen.

3.1.3. *Noodzakelijkheidsvereiste in de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging*

In de rechtsgrond voor beëindiging van het ouderlijk gezag staat dat de kinderrechtster *kan* beslissen tot een maatregel van gezagsbeëindiging als aan de criteria is voldaan. De kinderrechtster heeft

¹⁷ Alle verwijzingen zijn naar Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, tenzij expliciet anders vermeld.

¹⁸ De Wet van 26 april 1995 tot herziening van de maatregel van ondertoezichtstelling van minderjarigen (*Stb.* 1995, 256).

¹⁹ HR 16 februari 2018, ECLI:NL:2018:218.

daarmee discretionaire ruimte om de maatregel wel of niet op te leggen. Van die discretionaire bevoegdheid kan de rechter gebruik maken wanneer wordt geoordeeld dat de gezagsbeëindiging niet noodzakelijk en/of proportioneel is en het daarmee een ongerechtvaardigde inbreuk op het EVRM en/of het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) zou opleveren.

Om aan te sluiten bij de internationale mensenrechtenstandaarden wordt in de rechtsgrond voor de gezagsbeëindiging het noodzakelijkheids criterium toegevoegd. Daarmee wordt expliciet gemaakt dat de noodzaak tot een ingrijpende maatregel van gezagsbeëindiging steeds moet vaststaan. Op basis van maatwerk moet worden bekeken wat in het belang van de minderjarige noodzakelijk is. De inmenging in het gezinsleven moet immers in een redelijke verhouding staan tot het doel dat met de maatregel wordt nagestreefd. Op grond van het IVRK en het EVRM dient de rechter het belang van het kind bij het behoud van de verzorgingsband met de ouders duidelijk te betrekken in zijn beoordeling bij een verzoek tot gezagsbeëindiging. Het EHRM is van oordeel dat slechts sprake kan zijn van beëindiging van het ouderlijk gezag op het moment dat gebleken is dat voortzetting ervan schadelijk is voor het kind.²⁰ In latere jurisprudentie van het EHRM wordt deze lijn bevestigd.²¹ Het Gerechtshof Den Haag oordeelde dat indien het handhaven van het gezag de ontwikkeling van het kind niet zal bedreigen, een gezagsbeëindigende maatregel in strijd is met artikel 8 EVRM.²² Zie ook de uitspraak van het Gerechtshof Den Bosch die in dezelfde zin aansluit bij de jurisprudentie van het EHRM.²³ Het ontwikkelperspectief van het kind staat in deze afweging voorop. Om deze bestendige jurisprudentielijn wettelijk te verankeren wordt, in lijn met de Eindevaluatie,²⁴ het noodzakelijkheids criterium expliciet opgenomen in het eerste lid van artikel 266. Hiermee wordt meer tegemoetgekomen aan de rechtswaARBorgen voor ouders en kinderen.

Daarnaast wordt in hetzelfde artikel expliciet het subsidiariteitsbeginsel opgenomen.²⁵ Dit versterkt de rechtsbescherming van de minderjarige en de ouders. Tekorten in de uitvoering kunnen ertoe leiden dat onvoldoende hulp kan worden geboden binnen een aanvaardbare termijn. Een uithuisplaatsing is een minder ingrijpend middel dan de gezagsbeëindigende maatregel en kan, eventueel met de bepaling dat het opvoedperspectief niet bij ouders ligt, onder omstandigheden een alternatief bieden voor de gezagsbeëindigende maatregel. Van belang daarbij is ook de vraag of, en zo, ja in welke mate, de ouders de noodzakelijke hulp aan de minderjarige belemmeren door bijvoorbeeld het onthouden van toestemming voor een vorm van hulp of een opvoedingsbeslissing in de gevallen waarin die toestemming noodzakelijk is. Daarbij wordt van ouders niet verwacht dat zij zonder meer instemmen met alles wat door een GI wordt voorgesteld. Door de GI en de ouder zal moeten worden gewerkt aan een daadwerkelijke invulling van het ouderlijk gezag op afstand, waarbij van de ouder een voldoende invulling van deze rol moet kunnen worden verwacht. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in de toevoeging dat de ouder 'in voldoende mate' in staat moet worden geacht de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te dragen.

Alleen als er geen minder ingrijpende middelen zijn én is komen vast te staan dat de ouder met gezag de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding niet in voldoende mate in staat is te dragen binnen een voor de minderjarige aanvaardbaar te achten termijn kan overgegaan worden tot een gezagsbeëindigende maatregel. Dit kan aan de orde zijn als de minderjarige onvoldoende duidelijkheid ervaart over zijn opvoedperspectief of als de ouders onvoldoende in staat zijn om gezagsbeslissingen over de minderjarige te nemen.

3.1.4. Aanvaardbare termijn uit de rechtsgrond ondertoezichtstelling

In het voorstel is de verwijzing naar de 'aanvaardbare termijn' geschrapt uit de rechtsgrond voor de ondertoezichtstelling. Of de ouder binnen een aanvaardbare termijn de verzorging en opvoeding van een minderjarige op zich kan nemen, speelt in de praktijk enkel een rol na uithuisplaatsing en bij de beoordeling voor de beëindiging van het ouderlijk gezag. Als de kinderrechter heeft bepaald dat het opvoedperspectief niet bij de ouder(s) met gezag ligt, wordt door de GI niet meer gewerkt aan

²⁰ EHRM 6 oktober 2015 *N.P. t. Moldavië*, nr. 58455/13.

²¹ Bijvoorbeeld: EHRM 10 september 2019, *Strand Lobben e.a. t. Noorwegen* [GC], nr. 37283/13.

²² Hof Den Haag 28 september 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2919.

²³ Hof Den Bosch 13 januari 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:76.

²⁴ Eindevaluatie 2022, p. 289-291.

²⁵ Meer in het bijzonder in artikel 1:266, eerste lid, onderdeel a, BW.

thuisplaatsing. Dit is alleen mogelijk indien een beëindiging van het ouderlijk gezag niet in het belang van de minderjarige noodzakelijk is omdat de verwachting is gerechtvaardigd dat de ouder(s) in voldoende mate in staat zijn om de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te dragen binnen het kader van de uithuisplaatsing (zie artikel 265ca (nieuw)). Alleen als de verwachting *niet* gerechtvaardigd is dat de ouder(s) in voldoende mate in staat is de verzorging en opvoeding te dragen binnen een voor de persoon en de ontwikkeling van de minderjarige aanvaardbaar te achten termijn, kan worden overgegaan tot een gezagsbeëindigende maatregel. Dat wil zeggen, indien ook voldaan is aan de overige criteria genoemd in artikel 266.

De aanvaardbare termijn is een pedagogische norm die voor iedere minderjarige anders ligt en waarop maatwerk geleverd dient te worden. Het ontwikkelingsperspectief van de minderjarige is daarbij leidend. De aanvaardbaarheid voor een minderjarige hangt onder meer samen met de mate van onduidelijkheid die de minderjarige ervaart over de plek waar zij of hij zal opgroeien en de schade die de minderjarige daardoor kan oplopen. Een andere factor is het belang dat de minderjarige kan hebben bij het beleggen van de voogdij bij diegenen die de verantwoordelijkheid voor de dagelijkse verzorging van de minderjarige hebben.

3.2. Bevorderen van thuisplaatsing na uithuisplaatsing

3.2.1. *Verankering uitgangspunt werken aan 'thuisplaatsing'*

Uit het IVRK volgt dat bij een uithuisplaatsing het uitgangspunt moet zijn dat een minderjarige zo veel mogelijk zijn vertrouwde omgeving en familienetwerk kan behouden, dat alles in het werk moet worden gesteld om hem weer terug te plaatsen en dat ouders daartoe worden ondersteund bij de verzorging en opvoeding van hun kind. Dit sluit ook aan bij het uitgangspunt dat het EHRM hanteert, namelijk dat de nationale autoriteiten voldoende inspanningen moeten leveren om een uithuisplaatsing te voorkomen, dan wel, als dat al is gebeurd, een hereniging van ouders en kind mogelijk te maken.²⁶ In het wetsvoorstel wordt dit uitgangspunt van 'werken aan thuisplaatsing' wettelijk vastgelegd. Dat de inspanning van de GI bij de uitvoering van de machtiging steeds gericht is op thuisplaatsing komt tot uiting in de hulp en steun die de minderjarige en de met het gezag belaste ouder of ouders wordt geboden. De inspanningen zijn erop gericht de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk bij de met het gezag belaste ouder of ouders te houden. Onder thuis wordt het gezin verstaan waar de minderjarige voorafgaand aan de uithuisplaatsing verbleef, zoals de ouders of ouder met gezag of de grootouders die zijn belast met de voogdij over de minderjarige.

3.2.2. *Evaluatie opvoedperspectief (perspectiefbesluit)*

Een perspectiefbesluit is tot nu toe een pedagogisch standpunt van de GI over de vraag of thuisplaatsing van de uithuisgeplaatste minderjarige bij de ouder(s) nog aan de orde is of dat de minderjarige ergens anders zal opgroeien. Het besluit wordt ingegeven door afwegingen rond de ontwikkeling(sbehoefte) van de minderjarige enerzijds en de opvoedings(on)mogelijkheden van de ouder(s) anderzijds. Een besluit dat het opvoedperspectief van de minderjarige elders dan thuis ligt, werkt door in de wijze waarop de ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing wordt uitgevoerd, onder meer doordat de ingezette hulpverlening niet meer gericht is op terugkeer van de minderjarige naar de ouder(s). Het perspectiefbesluit vervult een belangrijke functie. Het is belangrijk voor de ouder(s) en de minderjarige dat het standpunt van de GI over het opgroeipectief van de minderjarige duidelijk is. En het draagt bij aan een doelmatige inzet van schaarse hulpverleningscapaciteit. Het perspectiefbesluit heeft evenwel thans geen wettelijke grondslag en is ook geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. De wet verbindt aan het perspectiefbesluit dan ook geen rechtsgevolgen en voorziet evenmin in een specifieke rechtsingang om het perspectiefbesluit ter beoordeling aan de rechter voor te leggen met de daarbij behorende mogelijkheid tot hoger beroep.

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) heeft in 2020 zijn zorgen geuit over de rechtspositie van ouders en minderjarigen bij het perspectiefbesluit en heeft hierover in december

---

²⁶ EHRM 10 september 2019, Strand Lobben e.a. t. Noorwegen [GC], nr. 37283/13, par. 205: "(...) Accordingly, in the case of imposition of public care restricting family life, a positive duty lies on the authorities to take measures to facilitate family reunification as soon as reasonably feasible (...)." Zie ook EHRM 10 maart 2020, Hernehult t. Noorwegen en Pedersen t. Noorwegen, nrs. 14652/16 en 39710/15.

2020 advies uitgebracht.²⁷ De RSJ signaleert een aantal knelpunten. De RSJ acht het ontbreken van een rechtsmiddel tegen het perspectiefbesluit onwenselijk. Het kan maanden duren voordat het perspectiefbesluit op een zitting bij de kinderrechter wordt besproken en intussen is de hulpverlening ingrijpend gewijzigd op grond van dat besluit. De hulp is dan niet meer gericht op thuisplaatsing en dit heeft gevolgen voor de beslissing over de verblijfplaats van de minderjarige die de kinderrechter nog moet maken. Verder constateert de RSJ dat ouders en de minderjarige soms onvoldoende worden betrokken of gehoord over het (te nemen) perspectiefbesluit. Tot slot merkt de RSJ op dat het perspectiefbesluit niet strookt met het in beginsel tijdelijke karakter van de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing, terwijl dan niet (of pas in een later stadium) wordt overgegaan tot het een verzoek tot beëindiging van het gezag van ouders.

Voor het laten toetsen van het perspectiefbesluit zijn de GI's op zoek gegaan naar mogelijkheden om binnen het huidige wettelijke kader het perspectiefbesluit direct of indirect te laten toetsen door de kinderrechter. GI's hebben na het nemen van een perspectiefbesluit – en waarbij gezagsbeëindiging (nog) niet aan de orde is – het besluit voorgelegd aan de kinderrechter via de geschillenregeling bij de ondertoezichtstelling (directe toets) of via een verzoek tot verlenging van de machtiging tot uithuisplaatsing (indirecte toets). In de rechtspraak is echter wisselend geoordeeld over de vraag of een perspectiefbesluit via de geschillenregeling zelfstandig kan worden getoetst. De minister voor Rechtsbescherming heeft in het 'plan van aanpak ter verbetering van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming' toegezegd te werken aan een structurele oplossing voor een rechterlijke toets van het perspectiefbesluit, door hiervoor een wettelijke basis te creëren.²⁸

Op 1 september 2023 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan op een vordering tot cassatie in het belang der wet over de rechtsvraag of een perspectiefbesluit via de geschillenregeling zelfstandig kan worden getoetst.²⁹ De Hoge Raad oordeelde dat het perspectiefbesluit geen wettelijke grondslag heeft en dat de wet dan ook niet voorziet in een specifieke rechtsgang om het perspectiefbesluit als zodanig ter beoordeling aan de rechter voor te leggen.

Ook de Adviescommissie is ingegaan op het perspectiefbesluit. Zij hanteert een aantal uitgangspunten bij de afweging hoe de wettelijke verankering van het perspectiefbesluit het beste kan worden vormgegeven:

- De wettelijke systematiek moet voorzien in een periodieke evaluatie van de mogelijkheden op thuisplaatsing en daarmee ook in de beoordeling van het opvoedperspectief van de minderjarige (art. 25 IVRK);
- de kinderrechter moet een door de GI genomen perspectiefbesluit binnen afzienbare tijd kunnen toetsen;
- een wettelijke regeling voor het perspectiefbesluit wijzigt zo min mogelijk aan de bestaande wettelijke systematiek; en
- een wettelijke regeling voor het perspectiefbesluit wordt zo duidelijk en eenvoudig mogelijk vormgegeven.

In lijn met het advies van de Adviescommissie is voor de wettelijke verankering van het perspectiefbesluit gekozen voor een integrale verankering en voortdurende beoordeling van het perspectief van de minderjarige door de kinderrechter binnen de machtiging tot uithuisplaatsing. Indien de GI of de RvdK van oordeel is dat bij de uitvoering van de uithuisplaatsing voorlopig niet (meer) gewerkt zou moeten worden aan thuisplaatsing van de minderjarige, dan dient dit te leiden tot een gemotiveerd verzoek aan de kinderrechter, als onderdeel van het verzoek tot (verlenging van de) machtiging tot uithuisplaatsing. Totdat de kinderrechter hierover heeft geoordeeld, kan en mag de GI geen gevolgen verbinden aan deze eigen inschatting. Om te voorkomen dat dit een spanningsveld oplevert met artikel 262 en artikel 3.5 Jeugdwet op grond waarvan de GI bepaalt welke jeugdhulp dient te worden ingezet, dient de GI in zo'n geval zo spoedig mogelijk een verzoek in te dienen tot wijziging van het eerder door de kinderrechter bepaalde perspectief van de

---

²⁷ Raad voor de Strafrechtstoepassing van Jeugdbescherming, *Het perspectiefbesluit in de jeugdbescherming*, Den Haag: december 2020.

²⁸ Plan van aanpak ter verbetering van de rechtsbescherming in de jeugdbescherming, 18 november 2022.

²⁹ Hoge Raad 1 september 2023, ECLI:NL:HR:2023:1148.

minderjarige. Dat betekent ook dat de GI, als de (verlenging van de) lopende machtiging tot uithuisplaatsing niet zeer binnenkort aan de rechter wordt voorgelegd, een (nieuw) verzoek tot machtiging tot uithuisplaatsing met wijziging van het opvoedperspectief moet doen. Bij de nog lopende machtiging tot uithuisplaatsing is immers nog vastgesteld dat de inspanning van de GI gericht is op thuisplaatsing.

De kinderrechter kan vervolgens bepalen dat de inspanning van de GI niet langer gericht is op thuisplaatsing. De kinderrechter zal de minderjarige van acht jaar en ouder de gelegenheid geven om te worden gehoord voordat een beslissing wordt genomen. Als de kinderrechter bepaalt dat het perspectief niet langer thuis ligt, geldt de machtiging uithuisplaatsing en ondertoezichtstelling tot de meerderjarigheid. Doordat niet jaarlijks hoeft te worden verlengd, wordt onrust bij de minderjarige, de ouders en pleeg- en gezinshuisouders voorkomen en wordt duidelijkheid verschaft over het opvoedperspectief van de minderjarige.

Hiermee wijzigt de wettelijke verankering van het opvoedperspectief zo min mogelijk aan de bestaande wettelijke systematiek. Wat wel wezenlijk wijzigt ten opzichte van het huidige wettelijk stelsel is dat in het vervolg ook een ondertoezichtstelling en machtiging tot uithuisplaatsing zonder direct perspectief op thuisplaatsing bij de ouders mogelijk wordt.³⁰ Hiermee komen de beslissingen dat de minderjarige voor een bepaalde periode ergens anders dan in het eigen gezin zal opgroeien en de beslissing tot beëindiging van het ouderlijk gezag meer los van elkaar te staan.

In het kader van de uitvoering van een uithuisplaatsing waarbij het opvoedperspectief niet meer bij de ouder(s) met gezag ligt zijn de inspanningen van de GI in beginsel nog steeds gericht op het bevorderen van contact en omgang tussen de minderjarige en zijn ouders en andere belangrijke hechtingsfiguren, zoals zijn broers en zussen en grootouders.

De GI wordt verantwoordelijk voor de evaluatie van het welzijn en de veiligheid van minderjarigen waarvan de kinderrechter heeft bepaald dat het opvoedperspectief niet meer bij de ouder(s) ligt. Over deze evaluatie rapporteert zij aan de raad voor de kindbescherming. Op deze wijze wordt voorzien in een periodieke evaluatie van de minderjarige waarvoor het perspectief elders is bepaald en dus geen jaarlijkse toetsing door de kinderrechter plaatsvindt.

3.2.3. *Omgangplan na uithuisplaatsing*

Voor de ontwikkeling van een minderjarige is het belangrijk dat de minderjarige gehechtheidsrelaties heeft en behoudt met belangrijke personen, meestal de personen die voor hem zorgen. Een plotselinge breuk in het contact met de gehechtheidsfiguur kan de minderjarige schade opleveren. Als een minderjarige na een uithuisplaatsing weinig contact heeft met belangrijke gehechtheidsfiguren, kan dit bij de minderjarige sterke angst oproepen, traumatisch zijn en zorgen voor verdere vervreemding van zijn ouders.³¹ Langdurige pleegzorgplaatsingen blijken stabielere als minderjarigen contact houden met hun ouders. Omgangsregelingen met personen die eerder voor de minderjarige zorgden, dragen bij aan de stabiliteit van gehechtheidsrelaties en het bredere gehechtheidsnetwerk van de minderjarige.³² Het is over het algemeen dan ook belangrijk dat ouders zo snel mogelijk na de uithuisplaatsing van hun kind de mogelijkheid krijgen om (onder begeleiding) waar mogelijk en verantwoord intensief contact met hun kind te onderhouden, met als doel (weer) een veilige relatie te creëren of te behouden.

Gelet op het belang van en het recht op omgang is een goede regeling voor omgang na uithuisplaatsing cruciaal. De huidige regeling leidt tot onduidelijkheid. In de Eindevaluatie wordt geconcludeerd dat voor veel betrokkenen vaak niet duidelijk is welke rechtsingang op welk moment moet worden gevolgd.³³ De nadruk wordt bovendien niet gelegd op het recht op en het belang van omgang. In het voorgestelde artikel 265f krijgt omgang een veel prominentere plek bij beslissingen

³⁰ *Kamerstukken II 2008/09, 32015, nr. 3, p. 9.*

³¹ Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk, Nederlands Instituut van Psychologen, Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen, Nederlands Jeugdinstituut, *Richtlijn Uithuisplaatsing en thuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming*, 4^e geheel herziene druk 2023.

³² F. Juffer, *Beslissingen over kinderen in problematische opvoedingssituaties. Inzichten uit gehechtheidsonderzoek*, Den Haag: Raad voor de Rechtspraak Research Memoranda, herziene versie 2023.

³³ Eindevaluatie 2022, p. 300.

tot uithuisplaatsing en is de insteek niet langer de mogelijkheid om het contact te beperken, maar staat het recht op en het belang van omgang voorop. De GI is gehouden om samen met de minderjarige en de ouders tot een omgangsregeling te komen. Lukt dit niet, dan is het aan de kinderrechter om een omgangsregeling vast te stellen.

De verhouding met de regeling voor omgang tijdens ondertoezichtstelling zonder uithuisplaatsing (het bestaande artikel 265g, dat wordt vernummerd tot artikel 262c) wordt daarmee ook duidelijker. Met een ondertoezichtstelling zonder uithuisplaatsing is niet per definitie sprake van een breuk in het contact tussen de minderjarige en de ouders zodat een omgangsplan niet verplicht is, maar wel de mogelijkheid blijft bestaan dat de kinderrechter op verzoek van de GI een omgangsregeling kan vaststellen en deze regeling op verzoek van de ouder(s), andere omgangsgerechtigden, de minderjarige van twaalf jaar of ouder en de GI kan worden gewijzigd. Tegelijk ontstaat er ook meer eenduidigheid tussen de regelingen voor omgang tijdens ondertoezichtstelling met en zonder uithuisplaatsing. Komt men er in de voorgestelde regeling voor omgang tijdens ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing onderling niet uit, dan dient de regeling te worden voorgelegd aan de kinderrechter. De mogelijkheid van de GI tot het geven van een schriftelijke aanwijzing die ziet op afspraken over de omgang vervalt.

3.2.4. Proces om te komen tot omgang

Een uithuisplaatsing is een ingrijpende maatregel die ertoe noopt dat de omgang met de voorheen verzorgende ouder wordt georganiseerd, bestaande regelingen wellicht niet meer kunnen doorlopen en omgang tijdelijk stil kan komen te liggen. In de huidige regeling is het proces om na een uithuisplaatsing (weer) te komen tot een passende omgangsregeling met te weinig rechtswaarborgen omgeven. Betrokkenen weten niet (goed) waar ze aan toe zijn, onder meer omdat niet is vastgelegd wanneer zij duidelijkheid kunnen verwachten omtrent de omgang. In de voorgestelde regeling wordt de periode waarbinnen er duidelijkheid moet zijn voor betrokkenen begrensd. Ook op andere aspecten is het proces om te komen tot omgang met meer rechtswaarborgen omgeven. Bepaald wordt dat de GI binnen zes weken na tenuitvoerlegging van de machtiging (spoed)uithuisplaatsing een omgangsplan voor de minderjarige opstelt, met hierin een regeling die geldt tussen de minderjarige en de ouders of een van hen. Wordt hierover geen overeenstemming bereikt tussen de GI en de ouder(s) dan verzoekt de GI onverwijld – in elk geval binnen diezelfde termijn van zes weken na tenuitvoerlegging – aan de kinderrechter om vaststelling van een regeling over de uitoefening of ontzegging van het recht op omgang (zie voor nadere uitwerking hiervan de artikelsgewijze toelichting bij artikel 265f, eerste lid). Om de periode van onduidelijkheid zo kort mogelijk te houden, is bepaald dat de kinderrechter het verzoek binnen maximaal twee weken behandelt.

De periode van zes weken om tot een omgangsplan te komen, is nadrukkelijk niet bedoeld om de omgang tussen een minderjarige en de ouder(s) zes weken stil te leggen terwijl omgang al eerder mogelijk zou zijn. De periode van zes weken is bedoeld voor de GI om te inventariseren welke omgangsregelingen er lopen en te onderzoeken – in samenspraak met ouders en minderjarige – op welke wijze de omgang in de nieuwe situatie op structurele basis kan worden vormgegeven. Als al eerder duidelijkheid bestaat over de wijze waarop omgang (voorlopig) kan worden vormgegeven dan moet de GI uiteraard alles in het werk stellen om die omgang te laten plaatsvinden. Dit zou een eenmalig moment maar ook een tijdelijke reeks kunnen zijn, vooruitlopend op een overeen te komen omgangsplan dan wel een door de rechter vast te stellen regeling.

Overwogen is of het mogelijk zou zijn om te bepalen dat de GI of RvdK al direct bij het doen van het verzoek tot machtiging tot uithuisplaatsing tevens dient te verzoeken om vaststelling van een verdeling van de zorg- en opvoedingstaken (bij ouders met gezag) of een omgangsregeling (bij ouders zonder gezag). Dit is in de praktijk niet haalbaar. Zeker bij een eerste verzoek tot machtiging tot uithuisplaatsing bestaat bij indiening vaak nog te veel onduidelijkheid om te komen tot een passende omgangsregeling. Bijvoorbeeld als het gaat om een minderjarige waar een GI nog niet dan wel nauwelijks bij betrokken was. Een GI moet zich – juist in het belang van een minderjarige – een beeld vormen van de ontwikkeling en veiligheid van de minderjarige. Bovendien kan nog niet altijd rekening worden gehouden met de praktische uitvoerbaarheid van de situatie na

uithuisplaatsing. Een bij aanvang opgelegde regeling zou daarmee al snel toch niet passend of uitvoerbaar kunnen blijken te zijn, met nieuwe procedures tot gevolg. Niemand van de betrokkenen is daarom uiteindelijk gebaat bij een te snelle vaststelling van een omgangsregeling. Het kan leiden tot valse verwachtingen en onzekerheid bij ouders en minderjarigen of zelfs tot onveilige omgang, doordat deze onvoldoende doordacht tot stand is gekomen. Bovendien kan de samenwerkingsrelatie tussen de GI en betrokkenen dan mogelijk al vroeg onder druk komen te staan.

3.2.5. Omvang omgangsplan

Voorgesteld wordt het omgangsplan te beperken tot de omgang tussen de minderjarige en zijn ouder(s). Een te uitgebreid bereik van het verplichte omgangsplan zou een onwerkbaar belasting vormen voor de GI. Ook zou een breder bereik tot gevolg kunnen hebben dat de rechter na uithuisplaatsing voor een groot aantal relaties omgangsregelingen zou moeten vaststellen. Dit zou leiden tot een onwenselijke en onnodige juridisering. De met de voorgestelde regeling geboden versterking van het recht op omgang tussen de minderjarige en diens ouders na een uithuisplaatsing, sluit bovendien aan bij de notie dat omgang cruciaal is om de duur van een uithuisplaatsing zo kort mogelijk te houden en de kans op terugplaatsing te maximaliseren. Dit sluit aan bij artikel 9, lid 1, IVRK waarin het recht van een kind, dat van een of beide ouders is gescheiden, op omgang met de ouder(s) is vastgelegd.

Wat broers en zussen betreft wordt voorgesteld om vast te leggen dat de GI ook de band moet bevorderen tussen de minderjarige en diens broers en zussen en andere minderjarigen waarmee het kind is opgegroeid (artikel 262, lid 3). In het omgangsplan kan ook een regeling van een minderjarige met broers en zussen worden opgenomen, maar de GI is hiertoe niet verplicht. De kinderrechter krijgt wel de ambtshalve bevoegdheid om in iedere stand van het geding een regeling vast te stellen of te wijzigen, ook waar het omgang met broers en zussen betreft. Deze bevoegdheid bestaat ook voor andere minderjarigen waarmee het kind is opgegroeid. Wat betreft de omgang met anderen, zoals grootouders of een betrokken buurvrouw, staat het de GI vrij om deze omgang ook mee te nemen in het omgangsplan als zij daar aanleiding toe ziet. Ook hiertoe is de GI niet verplicht. Dit betekent overigens niet dat anderen dan de ouder(s) nergens rechten aan kunnen ontleen. Voor anderen die in een nauwe persoonlijke betrekking staan tot de minderjarige bestaat een rechtsingang voor omgang op grond van artikel 377a BW.

3.2.6. Spoedbeslissing bij omgang

In de Eindevaluatie komt naar voren dat GI's er tegenaan lopen dat de wet geen spoedmogelijkheid biedt daar waar het gaat om zorg- of omgangsregelingen tijdens een ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing. Voorgesteld wordt dat de rechter een dergelijke beslissing aanstonds kan geven indien de behandeling van een spoedverzoek omtrent de omgang niet kan worden afgewacht zonder onmiddellijk en ernstig gevaar voor de minderjarige. Belanghebbenden worden binnen een week na de beschikking door de kinderrechter gehoord. De spoedbeslissing verliest haar kracht na verloop van een week, tenzij de belanghebbenden binnen deze termijn in de gelegenheid zijn gesteld hun mening kenbaar te maken. Op deze manier wordt het voor de GI mogelijk gemaakt om in spoedsituaties binnen de ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing met betrekking tot de omgang snel te handelen.

3.3. Toezicht en rechtsbescherming bij minderjarigen die niet thuis opgroeien

3.3.1. Samenplaatsen broertjes en zusjes na uithuisplaatsing

Een minderjarige heeft op grond van zowel het EVRM als het IVRK het recht op bescherming van zijn familie- en gezinsleven. Deze bescherming ziet niet alleen op het gezinsleven tussen de minderjarige en zijn ouders, maar ook op het gezinsleven dat een de minderjarige heeft met zijn broers en zussen en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond.

In 2019 hebben de leden Van Nispen (SP) en Hijink (SP) een kamerbreed gesteunde motie ingediend waarin de regering wordt verzocht te onderzoeken hoe nog beter dan nu het uitgangspunt

gehanteerd kan worden dat broers en zussen waar mogelijk samengeplaatst worden.³⁴ In reactie op deze motie is de Tweede Kamer een onderzoek toegezegd naar het gescheiden plaatsen van broers en zussen bij een uithuisplaatsing. Daarnaast heeft de Kamer een motie van de leden Van Gerven (SP) en Westerveld (GL) aangenomen, waarin de regering wordt verzocht om vooruitlopend op het WODC-onderzoek een wetwijziging voor te bereiden om te zorgen dat er een wettelijke verankering komt in de Jeugdwet, zodat broers en zussen bij een uithuisplaatsing zoveel mogelijk bij elkaar kunnen blijven.³⁵

De Universiteit van Amsterdam heeft het onderzoek naar gescheiden plaatsen van broers en zussen in opdracht van het WODC uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat in de periode 2015-2020 achtentwintig procent van de broers en zussen bij een uithuisplaatsing gescheiden geplaatst zijn. Bij de dossiers waarin melding werd gemaakt van de (mogelijke) reden van de gescheiden plaatsing, bleek het ongeveer even vaak te gaan om praktische belemmeringen als om contra-indicaties. Bij de praktische belemmeringen ging het altijd om het niet beschikbaar zijn van een plek voor alle minderjarigen samen. Over het al dan niet wettelijk verankeren van het recht om samen geplaatst te worden, zeggen de onderzoekers dat dit lijkt te passen in de visie van het 'samenplaatsen tenzij' en dat het in de basis als goed wordt gezien dat minderjarigen dat recht krijgen. De onderzoekers constateren dat er echter ook vragen zijn over de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van een recht van broers en zussen om samen geplaatst te worden.³⁶

In reactie op dit onderzoek werd door de Tweede Kamer een motie aangenomen, ingediend door de leden van Nispen (SP) en Westerveld (GL), waarin de regering nogmaals is verzocht in de wet vast te leggen dat het uitgangspunt bij uithuisplaatsingen van broers en zussen moet zijn: samen, tenzij, omdat dit een aansporing kan zijn om de belemmeringen voor samenplaatsen in de praktijk zoveel mogelijk weg te nemen en de verantwoordelijkheden voor het zo veel mogelijk verwezenlijken van dit uitgangspunt helder te krijgen.³⁷

In de bepaling van de machtiging tot uithuisplaatsing wordt in navolging daarvan alsnog voorgesteld het bestaande uitgangspunt van samenplaatsen van broers en zussen te codificeren. De wettelijke verankering staat daarbij niet op zichzelf, maar vult de bestaande initiatieven aan die erop gericht zijn de praktische belemmeringen weg te nemen die samenplaatsing in de weg staan.³⁸ Voor het uitgangspunt van samenplaatsing wordt daarbij een breder begrip van broers en zussen gehanteerd dan enkel een juridische bloedband. Ditzelfde uitgangspunt geldt ook voor stiefbroers en -zussen of andere kinderen waarmee de minderjarige in gezinsverband opgroeit. De enige uitzonderingen op het uitgangspunt van samenplaatsen is als dit niet in het belang van de minderjarige is, bijvoorbeeld bij onderling misbruik. Dit betekent dat praktische belemmeringen in principe niet in de weg mogen staan aan de verwezenlijking van het recht op bescherming van het gezinsleven en het daaruit voortvloeiende recht op samenplaatsing. Indien een samenplaatsing praktisch niet mogelijk is, moet expliciet de afweging worden gemaakt of het belang van de minderjarige bij de uithuisplaatsing zwaarder weegt dan het belang om niet van zijn broers en zussen en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond te worden gescheiden. Zo nodig zal ook een afweging moeten worden gemaakt wat het meest in het belang is van de minderjarige is als het uitgangspunt van het samenplaatsen van broertjes en zusjes botst met het uitgangspunt van plaatsing in een zo thuis-mogelijke omgeving. Tussen deze uitgangspunten bestaat geen hiërarchie (zie in dit verband ook de artikelsgewijze toelichting bij artikel 2.3, zesde lid, Jeugdwet).

Belanghebbenden hebben de mogelijkheid een geschil over de uitvoering van de machtiging op grond van de geschillenregeling aan de kinderrechter voor te leggen. De wettelijke verankering vormt in dat geval een duidelijk ijkpunt waaraan kan worden getoetst door de kinderrechter.

---

³⁴ *Kamerstukken II 2018/19*, 33 836, nr. 37.

³⁵ *Kamerstukken II 2020/21*, 35 570, nr. 29.

³⁶ Stolwijk, van der Put en Defoe, *Gescheiden plaatsing van broers en zussen bij gezamenlijke uithuisplaatsing*, WODC, Amsterdam: 202, p. 50, met beleidsreactie: *Kamerstukken II 2020/21*, 33 836, nr. 68.

³⁷ *Kamerstukken II 2021/22*, 33836, 73.

³⁸ Voor een opsomming zie: *Kamerstukken II 2020/21*, 33 836, nr. 68

Het recht op samenplaatsing is ook in het vrijwillig kader relevant. Voor het vrijwillig kader en de uitvoering daarvan wordt het uitgangspunt van samenplaatsing opgenomen in de Jeugdwet.

3.3.2. Toezicht op voogdij

De regeling voor voogdij is in 2015 bij de herziening van de kinderschermingswetgeving niet aangepast op het punt van toetsing van de uitvoering van de voogdij. Daardoor is er onder het huidige recht beperkt toezicht op de voogdij, evenals beperkt contact met en zicht op de minderjarigen die onder voogdij staan. Het ontbreken van aandacht voor het welzijn en de positie van minderjarigen die onder voogdij staan wordt al langer gezien als een tekortkoming in de regeling.³⁹

In dit wetsvoorstel wordt geregeld dat de GI zorgdraagt voor een periodieke evaluatie van de voogdij, die is begonnen na beëindiging van het ouderlijk gezag op grond van artikel 266. De voogdij die tot stand is gekomen na het overlijden van de ouder (op grond van artikel 292 e.v.) wordt op grond van dit artikel niet geëvalueerd.

Het beoogde doel van deze regeling is beter toezicht te houden op het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van de minderjarige die onder voogdij staat. Ook kan jaarlijks worden nagegaan of het wenselijk is dat het gezag wordt overgedragen aan iemand uit het netwerk van de minderjarige of een burgervoogd. Door de periodieke evaluatie kan getoetst worden of een minderjarige die door de staat onder voogdij is geplaatst zich onbedreigd en veilig kan ontwikkelen. Zo niet, dan kan worden ingegrepen. Dit sluit aan bij de verplichting voor de staat die volgt uit artikel 3 EVRM in relatie met artikel 25 IVRK, waarin de verplichting tot periodieke herbeoordeling van behandeling en plaatsing is vastgelegd.⁴⁰ De *Guidelines for the Alternative Care of Children*⁴¹ benadrukken dat verdragsstaten verantwoordelijk zijn voor het houden van toezicht op het welzijn, de ontwikkeling en de veiligheid van kinderen in alternatieve zorg en de passendheid van de setting zelf.⁴² Tevens is dit in lijn met de in 2019 gedane aanbeveling door de Commissie Geweld in de Jeugdzorg (commissie De Winter).⁴³

Voorgesteld wordt de verantwoordelijkheid voor de evaluatie op te dragen aan de GI. Dit sluit aan bij de huidige wettelijke verplichting van de GI om in het kader van de voogdij jaarlijks een plan van aanpak op te stellen en dit plan ten minste een keer per jaar te herzien.⁴⁴ De evaluatie vindt ten minste plaats door middel van gesprekken met, indien mogelijk, de minderjarige, de ouders, de pleegouders en degene die een vertrouwensband met de minderjarige heeft. De minderjarige moet leeftijdsadequaat worden betrokken bij de evaluatie. Het evaluatieverslag wordt verzonden aan de minderjarige van twaalf jaar en ouder, de ouders en de pleegouders, voor zover het belang van de minderjarige zich hiertegen niet verzet.

Het evaluatieverslag wordt jaarlijks door de GI verzonden aan de RvdK. Het toezicht door de RvdK ziet uitdrukkelijk niet op de vraag of de gezagsbeëindiging nog passend is, maar is ter beoordeling van het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van de minderjarige. De RvdK beoordeelt op basis van het evaluatieverslag of de belangen van de minderjarige voldoende worden behartigd. Indien een verschil van mening ontstaat tussen de GI en de RvdK en dit niet in onderling overleg kan worden opgelost, dan heeft de RvdK de mogelijkheid om een beroep te doen op de geschillenregeling bij de rechtbank (zie hieronder 3.3.3. Geschillenregeling voogdij), of desnoods om verzoek tot beëindiging van de voogdij in te dienen bij de rechtbank.⁴⁵ De rechtbank die de beëindiging van de voogdij uitspreekt, zal dan tevens opnieuw voorzien in het gezag.

³⁹ Eindevaluatie 2022, blz. 278.; De Kinderombudsman "Besluitvorming voogdijkinderen schiet te kort" 8 november 2018; Adviescommissie van Doijeweert 2024, p. 68.

⁴⁰ Zie ook EHRM 3 november 2022, *Loste t. Frankrijk*, nr. 59227/12.

⁴¹ Resolutie van de Algemene vergadering van de Verenigde Naties van 18 december 2009 (A/RES/64/142) (unaniem aangenomen).

⁴² Verenigde Naties, *Guidelines for the Alternative Care of Children* (UN-doc A/RES/ 64/1420), 24 februari 2010, par. 5.

⁴³ Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg, *Onvoldoende beschermd – geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden*, Den Haag 2019, p. 99.

⁴⁴ Artikel 4.1.3 Jeugdwet jo. artikel 4.2.3 Besluit Jeugdwet.

⁴⁵ Artikel 1:328 BW.

3.3.3. *Geschillenregeling voogdij*

Gedurende de voogdij van de GI bestaat op dit moment geen mogelijkheid om geschillen over de uitvoering van de voogdij voor te leggen aan de rechter. Dit is een gemis, nu in deze situatie de dagelijkse zorg voor de minderjarige elders ligt dan bij de GI en daarmee ook verschil in inzicht kan bestaan over de vraag welke gezagsbeslissing het meest in het belang van de minderjarige is. Daarom wordt een geschillenregeling geïntroduceerd, die open staat voor minderjarigen van twaalf jaar en ouder, de pleegouders, de GI en de zorgaanbieder of aanbieder van jeugdhulp. Met de introductie van deze geschillenregeling wordt tevens het onderscheid op dit punt opgeheven tussen de situatie van een ondertoezichtstelling en de situatie van voogdij. Zoals eerder gesteld heeft ook de RvdK toegang tot de geschillenregeling in het kader van zijn toezichthoudende taak op de voogdij.

De ouder heeft geen toegang tot deze geschillenregeling, nu deze ouder niet is belast met het ouderlijk gezag en evenmin direct betrokken is bij de dagelijkse verzorging en opvoeding van de minderjarige. Wel wordt met ouders, in het kader van de periodieke evaluatie van de voogdij door de RvdK, een gesprek gevoerd. In dit gesprek kunnen zij hun mening en ideeën over het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van de minderjarige kenbaar maken. De minderjarige kan zowel een beroep doen op de geschillenregeling, als gebruik maken van de informele rechtsingang.

3.3.4. *Laagdrempelig verzoek tot omgang bij voogdij*

Ouders krijgen wel in aanvulling op het bestaande artikel 377a het recht om op laagdrempelige wijze een verzoek tot vaststelling of wijziging van de omgangsregeling tussen hen en de minderjarige te doen. Laagdrempelig betekent dat dit verzoek tijdens de voogdij gedaan kan worden zonder advocaat en kosteloos wordt behandeld, zoals geregeld in het voorgestelde artikel 283. Op deze manier wordt de omgang tussen de minderjarigen en ouders beter gewaarborgd tijdens de voogdij en recht gedaan aan het gegeven dat deze omgang van overheidswege ernstig is beperkt. Andere personen die in een nauwe persoonlijke betrekking tot de minderjarige staan, zoals grootouders, kunnen gebruik maken van de mogelijkheid tot het doen van een verzoek tot het vaststellen van een omgangsregeling op grond van artikel 377a.

Het artikel codificeert tevens de jurisprudentie van de Hoge Raad op grond waarvan de GI die belast is met de voogdij de bevoegdheid toekomt om de rechter te verzoeken een regeling inzake de uitoefening van het omgangsrecht met een ouder vast te stellen of te wijzigen, dan wel het recht op omgang aan een ouder te ontzeggen.⁴⁶

3.4. Procedurele rechtvaardigheid

3.4.1. *Rechtsbijstand voor ouders in kindbeschermingsprocedures*

De Eindevaluatie roept op tot een verbetering van de rechtspositie van ouders op het moment dat zij geconfronteerd worden met een kindbeschermingsmaatregel.⁴⁷ Het uithuisplaatsen van een minderjarige of het beëindigen van het gezag van ouder(s) grijpt diep in op de persoonlijke levenssfeer en het familie- en gezinsleven van ouders en minderjarigen. Op grond van het beginsel van *equality of arms* hebben ouders en minderjarigen recht op een eerlijk proces.⁴⁸ Een ouder moet op kunnen komen tegen het ingrijpen van de overheid op het gezinsleven. In de huidige regeling hebben ouders soms een grote kennis- en vaardigheidsachterstand ten opzichte van de andere betrokkenen in kindbeschermingsprocedures. Bij procedures over uithuisplaatsing of gezagsbeëindiging komt het geregeld voor dat ouders niet juridisch worden bijgestaan, bijvoorbeeld vanwege financiële overwegingen, vanwege een gebrek aan kennis van het recht op of de mogelijkheid om (gesubsidieerde) rechtsbijstand te verkrijgen of vanwege het onvermogen om dit zelfstandig te regelen.

Om deze belemmeringen weg te nemen is met ingang van 1 januari 2023 een pilot kosteloze rechtsbijstand gestart, voor ouders die te maken krijgen met een procedure rondom eerste

⁴⁶ Hoge Raad 19 mei 2017, ECLI:NL:HR:2017:943, r.o. 3.3.2-3.3.4.

⁴⁷ Eindevaluatie 2022, p. 236-238.

⁴⁸ Zie artikel 6 lid 1 EVRM; EHRM 22 februari 1996, Bulut t. Oostenrijk, nr. 17358/90, par. 47; EHRM 27 januari 2004, Lorse t. Nederland, nr. 44484/98, p. 12; EHRM 22 januari 2002, Oyston t. Verenigd Koninkrijk, nr. 42011/98, p. 9.

uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging. De rechtbank wijst in deze pilot ambtshalve en kosteloos voor ouders een advocaat toe, zodat ouders niet zelf het initiatief hoeven te nemen. Zij krijgen daarmee op een laagdrempelige manier juridische bijstand aangeboden. Het gaat hier immers om procedures die ingrijpend zijn voor het gezinsleven. De kosteloze rechtsbijstand wordt verleend door advocaten die bij de raad voor rechtsbijstand staan ingeschreven voor de specialisatie civiel jeugdrecht en/of de specialisatie personen- en familierecht. Uit het onderzoek blijkt dat het bieden van deze rechtsbijstand van grote meerwaarde is voor ouders en bijdraagt aan een meer gelijkwaardige positie op zitting.⁴⁹ Rechtsbijstand heeft meerwaarde vóór, tijdens en na de zitting bij de kinderrechter. Voorafgaand aan de zitting zijn ouders dankzij de advocaat beter geïnformeerd en weten zij duidelijker wat hen te wachten staat. Tijdens de zitting zorgt rechtsbijstand ervoor dat de standpunten van ouders duidelijker worden verwoord. Met de ondersteuning van een advocaat zijn ouders beter in staat om inhoudelijk verweer te voeren tegen verzoeken van de RvdK of GI en ze voelen zich beter gehoord. Na afloop van de zitting is rechtsbijstand van belang omdat de advocaat de uitspraak van de kinderrechter kan uitleggen en ouders kan informeren over mogelijke vervolgstappen.

In het onderhavige wetsvoorstel wordt de pilot omgezet naar een structurele regeling. Het recht op kosteloze rechtsbijstand wordt wettelijk vastgelegd in het wetsvoorstel in procedures over (spoed)uithuisplaatsingen, de verlengingen daarvan en bij gezagsbeëindigende maatregelen. Het bieden van rechtsbijstand levert een belangrijke bijdrage aan de rechtsbescherming van ouders. De wettelijke regeling voorziet in kosteloze rechtsbijstand voor de ouder(s) met gezag. In het geval dat sprake is van tegengesteld belang kan een afzonderlijke advocaat voor beide ouders met gezag worden toegevoegd. Ook derde(n) met voogdij van wie de voogdij mogelijk wordt beëindigd vallen onder de regeling kosteloze rechtsbijstand.

Voor spoeduisplaatsingen wordt een piketregeling geïntroduceerd. Een piketregeling versnelt het toewijzen van een advocaat in urgente zaken zoals een spoeduisplaatsing waarbij op zeer korte termijn rechtsbijstand moet worden geboden. Een piketregeling heeft als voordeel dat het toewijzen van een zaak aan een advocaat transparant verloopt en de werkwijze minder bewerkelijk en tijdrovend is voor de (griffies van de) rechtbanken.

3.4.2. *Verlagen leeftijdsgrens hoorrecht*

De huidige regeling voorziet in het hoorrecht van minderjarigen door de kinderrechter en houdt daarbij een leeftijdsgrens aan van twaalf jaar. In het onderhavige wetsvoorstel wordt aangesloten bij de aanbeveling van het WODC-onderzoek 'Kind in proces' om de leeftijdsgrens te verlagen naar acht jaar met als voornaamste reden de betere aansluiting bij de ontwikkelende vermogens van de minderjarige.⁵⁰ Hoewel juridisch gezien kan worden afgeweken van de leeftijdsgrens, werd deze in de praktijk in ieder geval tot recent nog veelal strikt toegepast waardoor vrijwel geen gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om ook minderjarigen onder de twaalf jaar te horen.⁵¹

Vanuit het IVRK heeft 'het kind dat in staat is zijn of haar mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten (..) waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid'.⁵² Het VN-Kinderrechtencomité heeft recent nog de specifieke aanbeveling aan Nederland gedaan om de leeftijdsgrens voor het hoorrecht af te schaffen en te zorgen dat ook kinderen onder de twaalf jaar gehoord worden.⁵³ Het WODC-onderzoek 'Kind in proces' wijst er in verwijzing naar het eerdere rapport van de Staatcommissie Herijking ouderschap op dat een leeftijdsgrens altijd arbitrair is.⁵⁴ Toch pleit het rapport voor het verlagen van de leeftijdsgrens in tegenstelling tot het volledig afschaffen. Dat heeft te maken met

⁴⁹ H. Winter, *Evaluatie pilot kosteloze rechtsbijstand*, WODC: Den Haag 2024, p. 20-21.

⁵⁰ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 262.

⁵¹ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 226.

⁵² Artikel 12 IVRK.

⁵³ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands*, CRC/C/NLD/CO/5-6, 9 maart 2022, p. 5.

⁵⁴ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 261.

de eerdergenoemde pedagogische en neurologische argumenten voor de leeftijdsgrens van acht jaar. In de puberteit ontwikkelen minderjarigen bepaalde delen van hun hersenen die te maken hebben met hun autonomie.⁵⁵ Het serieus genomen worden in besluitvorming heeft hierop een positieve werking en het niet serieus nemen van minderjarigen in besluitvorming juist een negatief effect op minderjarigen met risico's voor de ontwikkeling.⁵⁶ Uit verschillende onderzoeken wordt aannemelijk gemaakt 'dat kinderen vanaf 8 jaar oud in staat zijn om hun mening te vormen en vervolgens verbaliseren tijdens een kindgesprek'.⁵⁷

Uiteindelijk heeft een leeftijdsgrens de voorkeur vanwege de duidelijkheid die een leeftijdsgrens met zich meebrengt. Het zal minderjarigen vanaf acht jaar die hun mening willen geven mogelijk sterken in hun overtuiging dat zij daartoe in staat zijn. Bij het loslaten van een leeftijdsgrens bestaat in de praktijk het risico op een verslechtering van de procespositie van de minderjarige. Minderjarigen kunnen dan sneller in een positie komen waarbij zij zelf moeten opkomen voor hun recht om gehoord te worden. Dat kan gelet op hun kwetsbare positie zeker niet in alle gevallen van hen worden verwacht.

De verlaging van de leeftijdsgrens betekent geen verabsolutering van de leeftijdsgrens; het horen van minderjarigen jonger dan acht jaar blijft mogelijk. Zoals gezegd is ook de leeftijdsgrens van acht jaar arbitrair en ook hier moet de mogelijkheid blijven bestaan er gemotiveerd van af te wijken.

Het verlagen van de leeftijdsgrens is een belangrijke stap om het recht om gehoord te worden beter te waarborgen. Van belang daarbij is dat er kindvriendelijk gehoord moet worden. Zo is recent nog benadrukt dat het niet kindvriendelijk horen van minderjarigen hen ervan weerhoudt om effectief te kunnen participeren, hun recht uit te oefenen en zelfs schadelijk kan zijn voor hun ontwikkeling.⁵⁸ Dat houdt in dat de informatievoorziening voor minderjarigen en de ondersteuning van minderjarigen rondom het hoorrecht verbeterd moet worden. Deze verbeteringen vergen geen wettelijke verankering.

3.4.3. Verkorten appel- en cassatietermijn

De huidige wettelijke regeling houdt in dat hoger beroep kan worden ingesteld binnen drie maanden. De voorgestelde wijziging verkort deze termijn van drie maanden naar zes weken, met toepassing van de Algemene termijnenwet. Deze verkorting komt overeen met de aanbeveling van het advies van de Adviescommissie.⁵⁹ Ook eerder is door rechters zelf een verkorting van de termijn bepleit.⁶⁰

De hoger beroep termijn moet voldoende ruimte bieden aan diegene die hoger beroep wil instellen om dit beroep voor te bereiden. Er wordt mogelijk nog gezocht naar een geschikte advocaat, het hoger beroep zelf wordt overwogen of het beroep wordt inhoudelijk voorbereid.

Een lange termijn kan in het belang zijn van de verzoeker, maar niet altijd en niet voor alle betrokkenen, zo blijkt uit de aanbevelingen tot het verkorten van de termijn. Hoger beroep heeft minder zin indien de behandeling van dit beroep plaatsvindt nadat de beschermingsmaatregel is afgerond of nadat inmiddels een opvolgende verlenging is verzocht of toegewezen. Belangrijk is daarbij ook dat de tijd tussen de uitspraak van de rechtbank en de uitspraak in hoger beroep een enorm onzekere tijd is voor alle betrokkenen. Er kan niet met zekerheid worden gehandeld omdat er mogelijk door de uitspraak in hoger beroep een verandering in de situatie komt. Alle betrokkenen kunnen daardoor in een 'wachtstand' geraken, hetgeen het werken aan het wegnemen van de ontwikkelingsbedreigingen voor de minderjarige in de weg kan staan. Daarbij is ook van belang dat tijdsverloop, zeker bij jongere kinderen, van grote invloed is op de hechting en het

⁵⁵ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, par. 3.3.1. p. 131 en 132.

⁵⁶ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 132 en 133.

⁵⁷ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 139.

⁵⁸ Stichting Villa Pinedo, *Zie mij en hoo(r)écht*, 13 september 2024.

⁵⁹ Advies van de Adviescommissie Van Dooijeweert, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*, Den Haag: 2024, blz. 117.

⁶⁰ Eindevaluatie 2022, p. 177 en rapport van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven, *Recht doen aan kinderen en ouders*, Den Haag: 2023, blz. 83.

opgroeiperspectief van de minderjarige. Een verkorting van de termijn brengt sneller de duidelijkheid die nodig is voor alle betrokkenen.

Daarom is gekozen voor een nieuwe termijn waarbij een betere balans wordt gezocht tussen de voor- en nadelen van een lange of juist korte(re) beroepstermijn. De termijn van zes weken wordt daarbij gezien als een redelijk evenwicht. Het doel hiervan is primair om te zorgen dat ouders en minderjarigen sneller duidelijkheid ervaren.

3.4.4. Verkorten termijn spoedprocedure UHP

De huidige wettelijke regeling houdt in dat belanghebbenden, zoals ouders en minderjarigen, na het verlenen van een spoedmachtiging tot uithuisplaatsing binnen veertien dagen in de gelegenheid worden gesteld om te worden gehoord. Dat betekent dat een kinderbeschermingsmaatregel veertien dagen kan duren zonder dat de rechter hoor en wederhoor toepast. Uit het advies van de Adviescommissie blijkt daarnaast dat de wettelijke termijn onvoldoende garantie biedt dat betrokkenen zo spoedig mogelijk na de beslissing worden gehoord. Zowel uit verdragen, de wetenschap als de rechtspraak volgt de noodzaak om verbeteringen in het besluitvormingsproces na een spoedverzoek aan te brengen.⁶¹ Spoedmaatregelen kunnen op verzoek van de GI, de RvdK of het OM door de kinderrechter worden uitgesproken op dezelfde dag, zonder dat ouders en minderjarigen zijn gehoord door een kinderrechter. Dat betekent dat een minderjarige op een wellicht voor hemzelf of zijn ouders onverwachts moment uit huis geplaatst kan worden, waarna binnen veertien dagen een zitting bij de kinderrechter volgt.⁶² Spoedmaatregelen vertonen daardoor op een aantal vlakken kwetsbaarheden, zoals het recht op een eerlijk proces, het toepassen van hoor en wederhoor, recht doen aan het belang van waarheidsvinding en het belang van een gemotiveerde beslissing.⁶³ Deze kwetsbaarheden moeten in sommige gevallen worden geaccepteerd in het belang van de veiligheid van de minderjarige. De toename van het gebruik van spoedmaatregelen maakt dat deze kwetsbaarheden nog meer gaan knellen. Deze factoren tezamen leiden tot de noodzaak tot aanpassing van wetgeving.⁶⁴ Voorgesteld wordt om de termijn te bekorten waarbinnen een maatregel op zitting moet worden behandeld, als verbeterstap in de rechtsbescherming bij spoedmaatregelen. In het onderhavige wetsvoorstel wordt de wettelijke termijn waarbinnen een met spoed verleende machtiging tot uithuisplaatsing ter zitting moet worden behandeld verkort van veertien naar zeven dagen, met toepassing van de Algemene termijnenwet.⁶⁵ Spoed kan namelijk noodzakelijk zijn, maar wederhoor moet sneller georganiseerd worden, en wel binnen de grenzen van een behoorlijke oproeping. Oproeping voor de zitting mag niet op zodanige korte termijn plaatsvinden dat belanghebbenden hun recht om te worden gehoord daardoor onvoldoende effectief kunnen uitoefenen. Het verkorten van de termijn draagt bij aan het doel ouders en minderjarigen snel duidelijkheid te geven na een spoedmachtiging tot uithuisplaatsing en hen sneller dan nu de mogelijkheid te bieden om tegen deze beslissing op te komen. Daarbij is van belang dat ouders juridische rechtsbijstand krijgen, zodra om een machtiging tot

---

⁶¹ Advies van de Adviescommissie Van Dooijeweert, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*, Den Haag: 2024, p.68; Eindevaluatie 2022, p. 176 en 178; Art. 6 en 8 EVRM en rapport van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven, *Recht doen aan kinderen en ouders*, Den Haag: 2023, p. 45-46; Lenglet, Van Boven en Bruning, *Perspectieven op rechtsbescherming in de jeugdbescherming*, Leiden: 2023, p. 18; HR 07-09-2007, ECLI:NL:HR:2007:BA3034; Hof Arnhem-Leeuwarden 17 oktober 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:8858 en Rb. Amsterdam 26-08-2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:7139.

⁶² B. Tromp, *Rechtsbescherming van ouders en kinderen schiet tekort bij spoedverzoeken aan de kinderrechter*, NJB 2024/1049; Advies van de Adviescommissie Van Dooijeweert, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*, Den Haag: 2024; Eindevaluatie 2022, rapport van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven, *Recht doen aan kinderen en ouders*, Den Haag: 2023, p. 45-46; EHRM 29 maart 2016, Kocherov en Sergejyena t. Rusland, nr. 16899/13, par. 104 en EHRM 10 mei 2011, T.P. en K.M. t. Verenigd Koninkrijk, nr. 28945/95, par. 81.

⁶³ B. Tromp, *Rechtsbescherming van ouders en kinderen schiet tekort bij spoedverzoeken aan de kinderrechter*, NJB 2024/1049; Advies van de Adviescommissie Van Dooijeweert, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*, Den Haag: 2024; Eindevaluatie 2022, Rapport van de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven, *Recht doen aan kinderen en ouders*, Den Haag: 2023, p. 45-46; EHRM 29 maart 2016, Kocherov en Sergejyena t. Rusland, nr. 16899/13, par. 104; EHRM 10 mei 2011, T.P. en K.M. t. Verenigd Koninkrijk, nr. 28945/95, par. 81; Bruning e.a. 2023, p. 18.

⁶⁴ Algemene Rekenkamer, *Resultaten verantwoordingsonderzoek 2019 Ministerie van Justitie*

en Veiligheid (VI). Rapport bij het jaarverslag, Den Haag: Algemene Rekenkamer, mei 2020, p. 38.

⁶⁵ Met inachtneming van hetgeen bepaalt in de Algemene termijnenwet.

spoeduisplaatsing is verzocht. In dit wetsvoorstel wordt daartoe kosteloze rechtsbijstand geregeld via een piketregeling bij spoedverzoeken tot machtiging tot uithuisplaatsing.

In het onderhavige wetsvoorstel wordt het verkorten van de termijn van veertien naar zeven dagen gezien als een manier om de mogelijkheid tot spoedig ingrijpen bij complexe problematiek om verdere ontwikkelingsbedreiging van de minderjarige af te wenden te behouden, en tegelijkertijd een verbetering aan te brengen in het effectief kunnen uitoefenen van het recht van ouders en minderjarigen om tijdig gehoord te worden over de spoedbeslissing. Het verkorten van de termijn is daarom een belangrijke stap naar het vergroten van de rechtsbescherming voor ouders en minderjarigen bij een spoedverzoek tot een uithuisplaatsing.

3.4.5. *Verbeteren procespositie minderjarige vanaf twaalf jaar*

In deze wettelijke regeling worden enkele aanpassingen gedaan om de procespositie van minderjarigen te verbeteren en te uniformeren. De procespositie van de minderjarige is in 2020 grondig uiteengezet in het rapport 'Kind in proces'.⁶⁶ In dit rapport wordt aanbevolen dat minderjarigen vanaf twaalf jaar procesbekwaam moeten worden en een zelfstandige rechtsingang moeten krijgen bij zaken over kindbeschermingsmaatregelen.⁶⁷ De leeftijd van twaalf jaar is bewust gekozen, vanwege de sterke toename van de ontwikkeling van sociaal-emotionele en cognitieve functies vanaf de leeftijd van tien jaar, waardoor kinderen vanaf ongeveer twaalf jaar zelfstandig een beslissing kunnen nemen.⁶⁸ Met de verbeteringen in de procespositie van de minderjarige in dit wetsvoorstel wordt grotendeels tegemoetgekomen aan deze aanbeveling. De minderjarige van twaalf jaar en ouder krijgt een zelfstandige rechtsingang bij al die bepalingen waar ook ouders als verzoeker zijn aangemerkt. Dat het niet aangewezen is om de minderjarige een positie te geven daar waar ouder(s) die ook niet hebben, sluit aan bij de conclusie van de deskundigen die geïnterviewd zijn in het kader van het onderzoek ten behoeve van het rapport 'Kind in proces'.⁶⁹ De reden hiervoor is dat ofwel de mogelijkheid tot het doen van een verzoek door de ouder(s) of minderjarige niet passend is bij de aard van de bepaling, ofwel het risico bestaat dat de minderjarige te veel onder druk kan komen te staan door ouder(s) om vanwege de belangen van ouders gebruik te maken van de eigen procespositie. Naast deze uitbreiding van de formele rechtsingang, wordt tevens voorgesteld om in meer gevallen de informele rechtsingang voor minderjarigen open te stellen. Deze informele rechtsingang is ook toegankelijk voor minderjarigen die nog niet de leeftijd van twaalf jaar hebben bereikt maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen. De verbeteringen in de procespositie van de minderjarige in dit wetsvoorstel sluiten verder aan bij het uitgangspunt in het IVRK en bij de door het VN-Kinderrechtencomité beoogde ontwikkeling van de minderjarige als zelfstandig rechtssubject in plaats van rechtsobject.⁷⁰

3.5. Overig

3.5.1. *Wijziging hoofdverblijfplaats*

De huidige wettelijke regeling stelt de GI in staat om de kinderrechter te verzoeken tijdens de ondertoezichtstelling een verdeling van de zorg- en opvoedingstaken of een regeling inzake de uitoefening van het recht op omgang te wijzigen of vast te stellen. Dit voorstel voegt hieraan toe dat de kinderrechter, op verzoek van de GI, een beslissing kan nemen over de hoofdverblijfplaats van een minderjarige. Hiermee wordt de mogelijkheid gecreëerd voor de GI om, indien een duurzame plaatsing bij de andere ouder wenselijk is, in plaats van een machtiging tot

⁶⁶ Zie M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020;

⁶⁷ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 267-270;

⁶⁸ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 139-141;

⁶⁹ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335. Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 266.

⁷⁰ M.R. Bruning, *De Rechtsbescherming en procespositie van het kind: ontwikkelingen en belemmeringen*, *Congresbundel j.f.v. Grotius* November 2023; VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 14 (2013)*; *On the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, 29 mei 2013, o.a. onder overweging 12.

uithuisplaatsing de bepaling van de hoofdverblijfplaats van de minderjarige bij die ouder te verzoeken.

Wanneer ouders met gezamenlijk gezag gescheiden wonen kan de hoofdverblijfplaats in overleg worden gewijzigd. Indien ouders onderling niet tot afspraken komen, kan dit geschil worden voorgelegd via een verzoek aan de rechter (artikel 253a). Er kunnen allerlei redenen zijn dat de ouder(s) niet zelf het initiatief nemen om een dergelijk verzoek te doen, bijvoorbeeld het risico op escalatie van het conflict tussen ouders. Een dergelijke situatie kan zich ook voordoen als een minderjarige onder toezicht is gesteld.

In de praktijk komt dan de situatie voor dat de kinderrechter op verzoek van de gecertificeerde instelling een machtiging verleent voor een uithuisplaatsing van de minderjarige bij de andere ouder. Als die situatie echter een duurzame oplossing blijkt terwijl thuisplaatsing geen mogelijkheid blijkt, is een machtiging tot uithuisplaatsing bij een van de ouders niet langer een passende maatregel. Maar tegelijk kan het in dat geval voor ouders nog steeds onaantrekkelijk zijn om een verzoek tot wijziging van de hoofdverblijfplaats te doen.

Voorgesteld wordt om het voor de GI mogelijk te maken wijziging van de hoofdverblijfplaats van de minderjarige te verzoeken gedurende een ondertoezichtstelling. Voorop blijft staan dat ouders de primaire verantwoordelijkheid dragen voor de verzorging en opvoeding. Tegelijkertijd biedt dit voorstel in situaties waarin de relatie tussen de ouders onder grote druk staat en de minderjarige hieronder lijdt, bijvoorbeeld in geval van een complexe scheiding, een mogelijkheid voor de GI om hierin de regie te voeren en de kinderrechter te laten beslissen, in het belang van de minderjarige.

De wijziging van de hoofdverblijfplaats door de kinderrechter, op verzoek van de GI, zorgt voor een passender en minder ingrijpend middel dan een langdurige machtiging tot uithuisplaatsing bij de andere ouder of zelfs een gezagsbeëindigende maatregel in het geval de minderjarige niet meer bij de ene ouder maar wel bij de andere ouder kan wonen en ouders hier niet op eigen initiatief uitkomen.

3.5.2. Schrappen verplichte procesvertegenwoordiging bij geschillenregeling ondertoezichtstelling

Voor de geschillenregeling geldt dat voorgesteld wordt de verplichte procesvertegenwoordiging af te schaffen. Hiermee vindt een verlaging plaats van de drempel voor ouders om gebruik te maken van deze rechtsingang. De toegang tot de rechter wordt hiermee vergroot.

In de Wet herziening kinderschermingsmaatregelen uit 2015 is de geschillenregeling van artikel 262b geïntroduceerd. Voor deze rechtsingang geldt, anders dan voor andere verzoeken die verband houden met de ondertoezichtstelling, een verplichte procesvertegenwoordiging. De reden hiervoor was de wens om een drempel in te bouwen: 'Advocaten kunnen een zeeffunctie vervullen bij geschillen en oplossingen aanreiken waardoor een gang naar de rechter niet meer nodig is.'⁷¹

In de Eindevaluatie is de verplichte procesvertegenwoordiging bij de geschillenregeling aan de orde gekomen. Er bleek veel kritiek op deze drempel en al eerder bleek uit de tussenevaluatie dat de geschillenregeling weinig wordt gebuikt. De conclusie van de Eindevaluatie luidt dan ook dat de drempel van verplichte procesvertegenwoordiging een te grote drempel vormt en overbodig is.

In lijn met de conclusie van de Eindevaluatie wordt nu ook voor de geschillenregeling de verplichte procesvertegenwoordiging geschrapt. Het doel is een laagdrempelige rechtsingang te creëren. Het belang van juridische ondersteuning voor ouders wordt onderkend, daarom is ook gestart met de pilot kosteloze rechtsbijstand. Dit neemt niet weg dat ouders belang hebben bij een laagdrempelige rechtsingang. Ook zonder advocaat moeten ouders zich met een verzoek tot de rechter kunnen richten.

---

⁷¹ *Kamerstukken II 2010/11, 32 015, nr. 38.*

3.5.3. *Directe verzoeken aan de kinderrechter*

Voorgesteld wordt dat een verzoek tot beëindiging van de machtiging tot uithuisplaatsing voortaan direct bij de kinderrechter kan worden gedaan. Dit kan worden gedaan door de met het gezag belaste ouders, de minderjarige van twaalf jaar of ouder, een ander die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt of de RvdK. Hoewel deze mogelijkheid ook onder het huidige recht bestaat, is deze mogelijkheid er pas als eerst een verzoek tot en besluit door de GI is genomen. Ook de mogelijkheid om de GI te verzoeken om af te zien van een wijziging van de verblijfplaats wordt gewijzigd. Hiervoor wordt een bepaling toegevoegd aan artikel 265i die het mogelijk maakt voor de met het gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar of ouder of een ander die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt om het oordeel van de kinderrechter te vragen over de op grond van de machtiging toegestane wijziging van de verblijfplaats. Met deze wijzigingen wordt het laten toetsen van deze ingrijpende beslissingen door de kinderrechter sneller mogelijk, waardoor de rechtsbescherming van ouders en minderjarigen verbeterd.

4. Verhouding tot hoger recht

4.1. Inleiding

Deze memorie van toelichting begint in de aanleiding met het recht op bescherming van het gezinsleven. Dit geeft meteen het centrale belang daarvan in dit wetsvoorstel weer. De kinderbeschermingsmaatregelen die genomen worden op basis van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek grijpen per definitie diep in op het gezinsleven van de betrokken personen. Met deze wet wordt de bescherming van onder andere het recht op gezinsleven verder versterkt.

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot het recht op gezinsleven en andere fundamentele rechten, neergelegd in het IVRK, het EVRM en de invulling daarvan door het EHRM. Daarmee wordt het kader van hoger recht gegeven waarbinnen dit voorstel past.

In de preambule bij het IVRK wordt benadrukt dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand en dat ook aan het gezin de nodige bescherming en bijstand moet worden verleend. De preambule geeft ook aan dat het kind dient op te groeien in een gezinsomgeving, in sfeer van geluk, liefde en begrip.

De primaire verplichting voor de verzorging en opvoeding van de minderjarige ligt bij de ouders zelf. De overheid heeft de secundaire verplichting voor de bescherming en zorg voor de minderjarige. Samen met het recht om gevrijwaard te blijven van mishandeling (artikel 19 IVRK en 3 EVRM) vormt dit de basis voor het ingrijpen van de overheid om het recht van minderjarigen om veilig op te groeien te waarborgen. Deze positieve verplichting van de overheid kan botsen met de negatieve verplichting om niet ongerechtvaardigd in te grijpen in het gezinsleven en de primaire verplichting van ouders te respecteren.

4.2. Het recht op gezinsleven

Het recht op familie- en gezinsleven onder artikel 8 EVRM is een klassiek recht dat een negatieve verplichting voor de staat inhoudt. De staat moet zich onthouden van ingrijpen in het gezinsleven tenzij dit ingrijpen voorzienbaar is bij wet, een legitiem doel dient en noodzakelijk is in een democratische rechtsorde. De bescherming van het gezinsleven betekent voor de minderjarige dat in het kader van beschermingsmaatregelen altijd het belang van de minderjarige voorop moet worden gesteld. Tegelijkertijd zijn ook de eenheid van het gezin en hereniging van het gezin onlosmakelijk verbonden aan het recht op bescherming van het gezinsleven. De staat heeft een positieve verplichting om gezinshereniging zo snel als redelijkerwijs mogelijk te realiseren.⁷² In het licht van die verplichting beoogt dit wetsvoorstel onder meer thuisplaatsing na uithuisplaatsing te bevorderen.⁷³

Gezinsleven, bestaande uit nauwe persoonlijke betrekkingen,⁷⁴ bestaat doorgaans in ieder geval tussen de minderjarige en diens ouders en tussen de minderjarige en diens broers en zussen. Maar

⁷² EHRM 10 september 2019, Strand Lobben e.a. t. Noorwegen [GC], nr. 37283/13, par. 204 en 205.

⁷³ EHRM 12 juli 2001, K. en T. t. Finland [GC], nr. 25702/94, par. 178.

⁷⁴ EHRM 24 januari 2017, Paradiso en Campanelli t. Italië [GC], nr. 25358/12, par. 140.

gezinsleven kan ook bestaan met pleegouders of bijvoorbeeld grootouders en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond.⁷⁵ Onder andere gegeven de invulling van het recht op gezinsleven met broers en zussen bevat dit wetsvoorstel een wettelijke verankering van het recht van broers en zussen en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengeleefd om samen geplaatst te worden na een uithuisplaatsing. De ingreep moet voorzien zijn bij wet.

Een inbreuk op het recht op gezinsleven is in de eerste plaats alleen gerechtvaardigd als hiervoor een basis in de wet te vinden is. In Nederland zijn de maatregelen betreffende jeugdbescherming wettelijk verankerd in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.⁷⁶

- De ingreep moet een legitiem doel dienen

Het doel van het overheidsingrijpen is bij kindbeschermingsmaatregelen vrijwel altijd het bieden van bescherming aan minderjarigen. Daarmee is niet meteen voldaan aan het vereiste van doelmatigheid voor alle kindbeschermingsmaatregelen, er zal bij iedere maatregel moeten worden afgewogen of de maatregel wel het doel dient waarvoor het wordt ingezet. Dat betekent bijvoorbeeld dat de kindbeschermingsmaatregel alleen is gerechtvaardigd als er ook hulp wordt geboden aan het gezin die bijdraagt aan het wegnemen van de ontwikkelingsbedreiging van de minderjarige.

- De ingreep moet noodzakelijk zijn in een democratische samenleving

Steeds zal de noodzaak van het ingrijpen vast moet staan. De overheid heeft daarbij beoordelingsruimte, de 'margin of appreciation'. Maar daarbij geldt tevens dat naarmate de maatregel een grotere inbreuk op het recht op gezinsleven maakt, er door het EHRM strenger wordt getoetst aan deze voorwaarde.⁷⁷

De afweging die de overheid moet maken bij de keuze om wel of niet in te grijpen hangt af van een weging van de verschillende betrokken belangen, waaronder het belang van de minderjarige bij bescherming, maar ook het belang van alle gezinsleden bij bescherming van de bestaande leefsituatie.⁷⁸ In die belangenafweging moeten op basis van het IVRK en de uitleg van het EHRM bij artikel 8 EVRM de belangen van de minderjarige een eerste overweging vormen.

Onderdeel van de toets van de noodzakelijkheid zijn de elementen proportionaliteit en subsidiariteit. Dit betekent dat de maatregel in verhouding moet staan tot de ontwikkelingsbedreiging van de minderjarige, en dat er geen minder ingrijpende maatregel voorhanden mag zijn.⁷⁹ Om te waarborgen dat aan deze elementen voor een gerechtvaardigde inbreuk in het gezinsleven wordt voldaan, is het van belang dat kind en ouders worden betrokken bij deze beslissingen. En in het verlengde daarvan is van groot belang dat zij voldoende toegang hebben tot de rechter. De voorgestelde maatregelen zijn in het licht daarvan gericht op versterking van de rechtsbescherming, het bieden van een betere waarborg ter onderbouwing van de noodzaak van het ingrijpen en de verbetering van de behartiging van de verschillende belangen van de minderjarige.

4.3. Het recht op een eerlijk proces

Het recht op een eerlijk proces (artikel 6 EVRM) houdt een recht op toegang tot de rechter in en stelt procedurele vereisten. Voor dit wetsvoorstel zijn met name de procedurele vereisten van belang. Het wetsvoorstel zorgt voor een verbetering van de equality of arms en stelt wijzigingen voor in de termijnen, waardoor de lengte van procedures positief worden beïnvloed en wordt bijgedragen aan eerdere rechtszekerheid.⁸⁰ Ter versterking van de equality of arms wordt in het wetsvoorstel kosteloze rechtsbijstand aan ouders toegekend bij alle belangrijke beslissingen. Deze

⁷⁵ Zie bijvoorbeeld EHRM 18 december 1986, Johnston e.a. t. Ierland, nr. 9697/82, par. 56; EHRM 27 april 2010, Moretti en Benedetti t. Italië, nr. 16318/07, par. 48; EHRM 17 januari 2012, Kopf en Liberda t. Austria, nr. 1598/06, par. 37; EHRM 9 april 2019, V.D. e.a. t. Rusland, nr. 72931/10, par. 92-93; EHRM 13 april 2023, Jírová e.a. t. Tsjechië, nr. 66015/17, par. 71-74.

⁷⁶ Onder meer art. 1:255, 1:265b en 1:266 BW.

⁷⁷ EHRM 8 juli 2003, Sahin t. Duitsland [GC], nr. 30943/96, par. 65.

⁷⁸ Zie noot 58.

⁷⁹ EHRM 22 maart 2018, Wetjen e.a. t. Duitsland, nrs. 68125/14 en 72204/14, par. 78 en 79.

⁸⁰ Zie ook Gerechtshof Den Haag 20 februari 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:BZ6921, r.o. 5.

maatregel heeft tot doel om ouders te ondersteunen en te plaatsen in een meer gelijkwaardige positie ten opzichte van de RvdK of de GI. Dit sluit onder meer aan bij het recht van ouders op algemene informatie gedurende de procedure omtrent het proces en het recht op informatie rondom hun specifieke situatie en over de reden waarom een ingrijpen in het gezinsleven wordt gedaan of overwogen.⁸¹

4.4. Kinderrechtenperspectief

Uit de General Comments bij het IVRK blijkt dat het kind niet slechts als object van bescherming moet worden gezien maar als zelfstandig houder van rechten.⁸² In het kader van een kinderrechtenbenadering is de positie van de minderjarige in de kinderbescherming (swetgeving) onder de loep genomen en is gekeken waar deze in het wetsvoorstel verbeterd kan worden. Bij kinderbescherming staat het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik en verwaarlozing voorop (artikel 19 IVRK). Primair is in dat verband getracht te waarborgen dat het kind zo veel mogelijk thuis kan opgroeien (artikel 5 en 9 IVRK). In dat verband kan worden gewezen op het voorkomen van en verankeren van het uitgangspunt van werken aan thuisplaatsing (par. 3.1 en 3.2.1. algemeen deel). Daarnaast gaat het tevens om het recht op bijzondere bescherming en bijstand na uithuisplaatsing (artikel 20 IVRK). Dit beginsel komt onder meer tot uitdrukking in de voorstellen tot toezicht op de voogdij (par. 3.3.2. algemeen deel). Tevens is gewerkt aan de mogelijkheden van de minderjarigen om effectief te participeren in jeugdbeschermingsprocedures te verbeteren. Daarbij wordt in lijn met artikel 12 IVRK rekening gehouden met de zich nog ontwikkelende vermogens van de minderjarige. Deze verbeteringen zijn bijvoorbeeld terug te vinden bij de verplichting de mening van de minderjarige terug te laten komen in het verzoekschrift (zie de artikelsgewijze toelichting bij artikel 799a, derde lid Rv), het verlagen van de leeftijdsgrens bij het hoorrecht (zie par. 3.4.2. algemeen deel) en het verruimen van de zelfstandige verzoeksmogelijkheden van de minderjarige (par. 3.4.5. algemeen deel).

4.5. Gegevensbescherming

Het wetsvoorstel introduceert drie op het oog nieuwe documenten: het omgangsplan (artikel 265f) en daarmee samenhangend het verslag van de omgang (artikel 265k) en het evaluatieverslag van de voogdij of langlopende uithuisplaatsing (artikel 300 en 265ca, derde lid). 'Op het oog', aangezien deze documenten aansluiten op bestaande documenten als het verslag van het verloop van de ondertoezichtstelling (artikel 265k), het hulpverleningsplan of plan van aanpak, bedoeld in artikel 4.1.3. van de Jeugdwet en de jaarlijkse herziening van dit plan op grond van artikel 4.2.4 Besluit Jeugdwet. Hieronder wordt eerst ingegaan op het algemene kader van gegevensbescherming en vervolgens nader ingegaan op de gegevensverwerking in het kader van het omgangsplan en van het jaarlijkse evaluatieverslag.

Een ondertoezichtstelling of een voogdijmaatregel vormt steeds een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Dat geldt niet enkel voor de maatregel zelf, maar ook voor de verwerking van persoonsgegevens, waaronder bijzonder persoonsgegevens, in het kader van deze maatregel. In artikel 10 van de Grondwet en in diverse internationale verdragen, waaronder artikel 8 EVRM, wordt het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer erkend. Dit recht is voor wat betreft de bescherming van persoonsgegevens het meest concreet uitgewerkt in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De verwerking van deze persoonsgegevens dient dan ook te voldoen aan de voorwaarden die de AVG daaraan stelt.

In verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is onder meer van belang dat de verwerking is voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en dat de verwerking noodzakelijk is voor dat doel (artikel 5, eerste lid, onder b en c, AVG). Persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene

---

⁸¹ EHRM 17 december 2002, Venema t. Nederland, nr. 35731/97, par. 92.

⁸² VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 5 (2003); General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child, CRC/C/GC/5*, 23 november 2003 en VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 14 (2013); On the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14*, 29 mei 2013.

rechtmatig, behoorlijk en transparant is en bovendien juist zijn (artikel 5, eerste lid, onder a en d). Onder strikte voorwaarden is ook de verwerking van bijzondere persoonsgegevens, zoals gegevens over de gezondheid, mogelijk (artikel 9 AVG).

Omgangplan en verslag van de omgang in het kader van de uithuisplaatsing

Het doel van de verwerking ten behoeve van een omgangsplan en het verslag van het verloop van de omgang is de beoordeling van de belangen van de minderjarige bij omgang met de ouders en broers en zussen (en andere minderjarigen waarmee de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond) binnen de uitvoering van de machtiging tot uithuisplaatsing (artikel 265f) ter bevordering van een zo spoedig mogelijke thuisplaatsing van de minderjarige (artikel 265ca, eerste lid en 265k, tweede lid). De grondslag voor deze gegevensverwerking is dan ook dat dit noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting voor de GI, als bedoeld in artikel 6, eerste lid onder c van de AVG. Deze grondslag dient op grond van het derde lid van artikel 6 van de AVG te worden vastgesteld bij Unierecht of lidstaatrechtelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is. In artikel 9, tweede lid, aanhef en onder g, is bepaald dat de verwerking van bijzondere persoonsgegevens mogelijk is, indien die noodzakelijk is vanwege redenen van zwaarwegend algemeen belang. De noodzaak voor de verwerking van (bijzondere) persoonsgegevens ten behoeve van het omgangsplan en het omgangsverslag is erin gelegen dat een spoedig opstarten van de omgang vaak een randvoorwaarde is voor het zo snel mogelijk weer thuisplaatsen van de minderjarige en voor het behoud van de hechting tussen ouders en kind en broers en zussen (en eventuele andere minderjarigen waarmee het kind een band heeft). Het overleggen van het verslag aan de kinderrechter stelt deze vervolgens in staat om een goede afweging te maken in het kader van de bescherming van de fundamentele belangen van kinderen binnen de ondertoezichtstelling op basis van alle relevante gegevens die beschikbaar zijn. De gegevens die worden gebruikt voor het omgangsplan worden overigens ook nu al verwerkt door de GI ten behoeve van de uitvoering van de ondertoezichtstelling en de uithuisplaatsing. En ook nu reeds bestaat de taak van de GI eruit om de band met de ouders te bevorderen (artikel 262, eerste lid) en toezicht te houden op de omgang, waarbij desnoods een omgangsregeling aan de rechter kan worden voorgelegd (artikelen 265f en 265g).

Voor de verwerking van het omgangsplan en het verslag door de rechter (artikel 265k, derde lid) geldt dat dit noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang, als bedoeld in artikel 6, eerste lid onder e van de AVG. Deze grondslag dient op grond van het derde lid van artikel 6 van de AVG te worden vastgesteld bij Unierecht of lidstaatrechtelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is. In artikel 9, tweede lid, aanhef en onder f is bepaald dat gerechten categorieën van bijzondere persoonsgegevens kunnen verwerken, indien die noodzakelijk is wanneer gerechten handelen in het kader van hun rechtsprekende taken. Zoals hiervoor opgemerkt stelt het verslag de kinderrechter in staat om de omgang en daarmee de thuisplaatsing te bevorderen en daarbij een goede afweging te maken in het kader van de bescherming van de fundamentele belangen van kinderen binnen de ondertoezichtstelling op basis van alle relevante gegevens die beschikbaar zijn. Ook nu al worden daartoe doorgaans verslagen van de omgang gedeeld met de kinderrechter.

Jaarlijks evaluatieverslag voogdij en langdurige uithuisplaatsing

Het doel van de verwerking van persoonsgegevens, waaronder bijzondere persoonsgegevens, in het kader van het evaluatieverslag van de voogdij of de langlopende uithuisplaatsing is het toezicht op het welzijn van de minderjarige en de mogelijkheid om tijdig in te grijpen indien dat in het belang van de minderjarige noodzakelijk blijkt. Voor de GI sluit deze verwerking van persoonsgegevens nauw aan op de jaarlijkse herziening van het plan van aanpak die zij nu reeds op grond van artikel 4.2.4 Besluit Jeugdwet moet uitvoeren. Daaraan wordt toegevoegd dat de GI daarvoor de minderjarige, diens ouders en pleegouders hoort. En dat het resultaat hiervan tevens in een evaluatieverslag wordt neergelegd dat aan de RvdK wordt gezonden. Voor de RvdK vormt dit toezicht een nieuwe taak waarbij persoonsgegevens, waaronder bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt. Het evaluatieverslag wordt tevens gezonden aan de minderjarige, ouders en pleegouders, voor zover het belang van de minderjarige zich hiertegen niet verzet.

Het doel van het verzenden aan de minderjarige en pleegouders is om hen in staat te stellen een eventueel geschil over de uitvoering van de voogdij voor te leggen aan de rechter (artikel 303a (nieuw)). Soortgelijk geldt dit doel bij een langlopende uithuisplaatsing in het kader van de ondertoezichtstelling voor de verzending aan de ouders (artikel 262b). Voor de ouders zonder gezag, sluit het overleggen van het evaluatieverslag aan op het recht op informatie over het kind dat zij hebben op grond van artikel 377b. Voor de RvdK geldt dat het verwerken van de persoonsgegevens in het evaluatieverslag dient om mogelijk te maken dat zij de GI kunnen aanspreken op de invulling van haar taak in het kader van de voogdij en gebruik kunnen maken van de geschillenregeling en de bevoegdheid tot het doen van een verzoek tot beëindiging van de voogdij door de GI (artikel 328). Bij een langlopende uithuisplaatsing kan de RvdK in dit kader eventueel verzoeken om vervanging van de GI (artikel 259). De grondslag voor deze gegevensverwerking is dan ook dat dit noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan een wettelijke verplichting voor de GI en de RvdK, als bedoeld in artikel 6, eerste lid, onder c van de AVG. Deze grondslag dient op grond van het derde lid van artikel 6 van de AVG te worden vastgesteld bij Unierecht of lidstaatrechtelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is. In artikel 9, tweede lid, aanhef en onder g, is bepaald dat de verwerking van bijzondere persoonsgegevens mogelijk is, indien die noodzakelijk is vanwege redenen van zwaarwegend algemeen belang.

De verwerking van persoonsgegevens, waaronder bijzondere persoonsgegevens ten behoeve een evaluatieverslag, is noodzakelijk in het belang van de minderjarige. En ter bevordering van dit belang is de uitwisseling tussen de GI en de RvdK daarmee noodzakelijk voor een goede uitvoering van hun taakuitvoering. Gebleken is dat in de praktijk op dit moment te weinig toezicht bestaat op kinderen die door overheidsingrijpen voor de duur van de minderjarigheid uit huis zijn geplaatst. Het evaluatieverslag is dan ook noodzakelijk gelet op de kwetsbaarheid van minderjarigen die niet langer thuis kunnen opgroeien en de verplichtingen die voortvloeien uit het EVRM om minderjarigen te beschermen gedurende een uithuisplaatsing.⁸³ Door middel van het evaluatieverslag kan de RvdK toezicht houden en op basis van deze informatie beslissen of de inzet van andere bevoegdheden noodzakelijk is.

5. Gevolgen

Dit concept-wetsvoorstel betreft wijzigingen van onderdelen van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Jeugdwet. Deze bepalingen hebben gevolgen voor het systeem van kindbeschermsmaatregelen. De gevolgen voor de uitvoering van de voorgestelde regeling worden tijdens de internetconsultatiefase via een uitvoeringstoets in kaart gebracht. Ook de financiële gevolgen zullen in dezelfde periode in beeld gebracht worden. Het voorstel zal ter advisering worden voorgelegd aan het Adviescollege toetsing regeldruk. Ook zal er, eveneens parallel aan de internetconsultatie, een doenvermogen toets worden uitgevoerd. De uitkomsten zullen vervolgens worden toegevoegd aan deze toelichting. Via de Kleine Ambassade heeft een participatietraject voor kinderen en jongeren gelopen, de uitkomsten van dit traject worden gepubliceerd tijdens de internetconsultatie. Parallel aan de internetconsultatie worden via de community van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming gesprekken gevoerd over de voorgestelde maatregelen met ouders. De input wordt verzameld en meegenomen met de andere adviezen uit de consultatie. Deze paragraaf beschrijft de nu reeds voorziene gevolgen van het wetsvoorstel.

5.1. Wijzigingen bestaande werkwijzen

Voorkomen van uithuisplaatsing

De maatregelen in dit wetsvoorstel die gericht zijn op het voorkomen van uithuisplaatsingen betreffen een wijziging van bestaande regelingen en werkwijzen. Zo worden de rechtsgronden voor de kindbeschermsmaatregelen aangescherpt. Dit zal geen nieuwe zittingen met zich brengen maar vraagt extra aandacht van de procespartijen, bijvoorbeeld bij het motiveren van hun verzoek.

---

⁸³ EHRM 3 november 2022 (*Loste t. Frankrijk*), nr. 59227/12.

Bevorderen van thuisplaatsing na uithuisplaatsing

De voorstellen die gericht zijn op het bevorderen van thuisplaatsing na uithuisplaatsing hebben naar verwachting wel gevolgen voor de uitvoering. Dat het opvoedperspectiefperspectief steeds moet worden vastgelegd betreft een nieuw vast beoordelingspunt voor de rechtspraak (par. 3.2.2. algemeen deel). Deze verplichting heeft gevolgen voor de rechtspraak, de GI's en de RvdK. Bij de machtiging tot uithuisplaatsing of de verlenging daarvan moet de kinderrechter ook een besluit nemen over het opvoedperspectief van de minderjarige. In de huidige praktijk wordt een perspectiefbesluit genomen door de GI waarna dit eventueel bij een verlenging van de uithuisplaatsing wordt getoetst door de kinderrechter. Deze toetsing wordt nu een standaard onderdeel van de zittingen rondom de uithuisplaatsing waardoor de GI zijn werkwijze pas kan aanpassen na rechterlijke toetsing. De rechter neemt een beslissing dat de thuisplaatsing niet langer is gericht op thuisplaatsing, na de RvdK te hebben gehoord. Dat heeft uiteraard uitvoeringsgevolgen voor de RvdK.

Toezicht en rechtsbescherming bij minderjarigen die niet thuis opgroeien

De band tussen broers en zussen en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond wordt op twee plekken in de wet versterkt. Zo moeten de gecertificeerde instellingen bij het bevorderen van de gezinsband van de onder toezicht gestelde minderjarige en de met het gezag belaste ouders of ouder nu ook expliciet ook de band met diens broers en zussen en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond bevorderen. En bij de uithuisplaatsing is in zowel het Burgerlijk Wetboek als in de Jeugdwet het uitgangspunt van het samenplaatsen van broers en zussen en andere minderjarigen met wie de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond opgenomen in de wet. Hoewel dit uitgangspunt in de huidige praktijk ook al bestaat heeft dit eventueel gevolgen voor de gemeenten, pleegzorg organisaties en de gecertificeerde instellingen die bij de uithuisplaatsing betrokken zijn.

Als de rechter beslist dat de inspanning van de GI niet langer gericht is op thuisplaatsing geldt de duur van de ondertoezichtstelling en de machtiging voor onbepaalde tijd. In deze gevallen en gedurende de voogdij wordt toezicht ingeregeld, hetgeen in de eerste plaats gevolgen heeft voor de GI en de RvdK.

Procedurele rechtvaardigheid

Voor de rechtspraak, advocatuur en de raad voor rechtsbijstand hebben de bepalingen over kosteloze rechtsbijstand grote gevolgen (par. 3.4.1. algemeen deel). De raad voor rechtsbijstand moet voorzien in gespecialiseerde bijstand van een advocaat aan de ouder met gezag of een ander die de voogdij uitoefent over de minderjarige op wie de zaak betrekking heeft. Deze werkwijze is in de pilot kosteloze rechtsbijstand al beproefd.

Voor spoedmachtigingen wordt een piketregeling geïntroduceerd. De rechtspraak stelt de raad voor rechtsbijstand onverwijld op de hoogte van een spoeduithuisplaatsing. De raad voor rechtsbijstand zorgt vervolgens voor kosteloze toevoeging van een advocaat aan de met het gezag belaste ouder of een ander die belast is met de uitoefening van de voogdij over de minderjarige op wie de zaak betrekking heeft.

Zowel de hoger beroepstermijn als de termijn voor spoedzaken wordt ingekort (par. 3.4.3. en 3.4.4 algemeen deel). Dit heeft gevolgen voor de administratie van de rechtspraak die zittingen in kortere tijd zal moeten plannen. De kortere termijn bij de spoedprocedure bij de uithuisplaatsing zal ook druk leggen op de voorbereiding van de zitting voor de GI of de RvdK.

De leeftijdsgrens voor het horen van minderjarigen in zaken die hen betreffen wordt verlaagd van twaalf jaar naar acht jaar. Dit heeft gevolgen voor de minderjarigen van acht tot twaalf jaar. Minderjarigen worden met deze wijziging standaard vanaf achtjarige leeftijd uitgenodigd voor een kindgesprek. De rechtspraak zal hiertoe in meer gevallen kinderen moeten uitnodigen om te worden gehoord of schriftelijk de mening kenbaar te maken, voor zover deze werkwijze niet al wordt toegepast in de vorm van bestaande pilots.

5.2. Mogelijke toename aantal zittingen

Naast de hiervoor genoemde wijzigingen van bestaande werkwijzen zijn er ook een aantal bepalingen die zorgen voor een mogelijke toename in het aantal zittingen.

Bevorderen van thuisplaatsing na uithuisplaatsing

Als de rechter beslist dat de inspanning van de GI (par. 3.2.2. algemeen deel) niet langer gericht is op thuisplaatsing geldt de duur van de ondertoezichtstelling en de machtiging voor onbepaalde tijd. Dit heeft tot gevolg dat daarna geen verlengingszittingen meer nodig zijn in deze gevallen. Dit zal naar verwachting tot een beperkte afname van het aantal verlengingsprocedures leiden. Beperkt, omdat een beslissing dat de inspanning niet gericht is op thuisplaatsing een alternatief is voor een gezagsbeëindigende maatregel. Na gezagsbeëindiging is er nu ook geen noodzaak voor een verlengingsprocedure. Tegelijkertijd is ook een beweging zichtbaar waarbij rechtbanken minder snel tot een gezagsbeëindiging overgaan, waar dat in het verleden wellicht op grond van een strikte toepassing van de 'aanvaardbare termijn' wel aan de orde zou zijn. Voor die gevallen biedt het wetsvoorstel een alternatief met minder uitvoeringslasten voor de rechtspraak.

De introductie van het omgangsplan en andere bepalingen over omgang (par. 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6 en 3.2.7. algemeen deel) hebben vooral voor de rechtspraak, de GI en de omgangsgerechtigden gevolgen. Omgang wordt vast onderdeel van de behandeling van een verlengingen van de machtiging tot uithuisplaatsing en de mogelijkheden voor een spoedprocedure rond omgang wordt wettelijk geregeld, met de daarbij behorende rechtswaarborgen. De GI moet na de afgifte van de machtiging tot uithuisplaatsing binnen zes weken in samenspraak met de minderjarige en de ouders een omgangsplan opstellen. Mocht dit niet lukken dan wordt binnen twee weken een zitting gepland waarop de rechter een omgangsregeling vaststelt. Dit zorgt voor een toename in het aantal zittingen.

Toezicht en rechtsbescherming bij minderjarigen die niet thuis opgroeien

Voor minderjarigen die niet thuis opgroeien wordt het toezicht en de rechtsbescherming verbeterd (par. 3.3 algemeen deel). Zo worden rechtsingangen gecreëerd voor geschillen bij voogdij en voor omgang. Hieruit zullen mogelijk nieuwe zittingen komen. De minderjarige van twaalf jaar of ouder, degene die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, de GI, de zorgaanbieder of de aanbieder van de jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, waar de minderjarige is geplaatst kunnen in dat kader een verzoek doen aan de rechter. De ouders of een van hen, de minderjarige van twaalf jaar of ouder en de GI kunnen ook een verzoek doen om een omgangsregeling of wijziging daarvan vast te laten stellen door de kinderrechter.

De GI maakt jaarlijks een evaluatieverslag op voor minderjarigen van wiens ouder of ouders het gezag is beëindigd of die uit huis zijn geplaatst terwijl is bepaald dat niet wordt gewerkt aan thuisplaatsing. Dit evaluatieverslag wordt gezonden aan de RvdK. Beiden uitvoeringsorganisaties krijgen daarmee een rol in het toezicht op de voogdij. In de wet wordt ook beschreven dat de GI daartoe minstens de minderjarige zelf en de ouders en degene die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt hoort. Voor de RvdK geldt deze voorwaarde niet. De RvdK heeft wel de mogelijkheid om bij zorgen naar aanleiding van het evaluatieverslag hierover in gesprek te gaan met de GI. Mocht ook dit de zorgen niet wegnemen dan staat de geschillenregeling open om het geschil aan de rechter voor te leggen. Deze regeling houdt voor de RvdK dus in eerste instantie een papieren toets in. Maar kan bij escalatie ook mogelijk tot een toename in het aantal zittingen kunnen leiden.

Procedurele rechtvaardigheid

De versteviging van de procespositie van minderjarigen via een zelfstandige verzoekmogelijkheid en via een uitbreiding van de informele rechtsingang kan leiden tot een toename van het aantal verzoeken aan de rechter. Gelet op de huidige praktijk zal dit gaan om slechts een beperkte toename van het aantal procedures.

Overige onderdelen

Het wordt mogelijk voor de GI om gedurende een ondertoezichtstelling om wijziging van de hoofdverblijfplaats te verzoeken, zie ook paragraaf 3.5.1 van deze algemene toelichting. Deze nieuwe rechtsingang zal naar verwachting tot een beperkte afname van het aantal zittingen leiden. De gevolgen zijn naar verwachting beperkt omdat ouders in deze gevallen nu zelf een procedure kunnen starten bij de familierechter. Maar het komt ook voor dat de GI verzoeken om verlening van de uithuisplaatsing bij de andere ouder. Door een verzoek tot wijziging van de hoofdverblijfplaats komen deze verlengingsprocedures voor zover zij de machtiging tot uithuisplaatsing betreffen te vervallen.

Bij de geschillenregeling van de ondertoezichtstelling wordt de verplichte procesvertegenwoordiging afgeschaft. Dit heeft tot gevolg dat ouders zonder advocaat een verzoek in kunnen dienen bij de kinderrechter. Dit zou mogelijk tot een toename in het aantal zittingen kunnen leiden.

Tijdens de uithuisplaatsing kan om een beëindiging van de uithuisplaatsing voortaan direct bij de kinderrechter worden verzocht, zie ook paragraaf 3.5.3 van deze algemene toelichting. Hierdoor hoeft de GI geen eigen beoordeling van het verzoek te doen voordat het verzoek naar de kinderrechter gaat. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat het aantal verzoeken toeneemt. Hier staat tegenover dat de GI dus geen eigen procedure meer in stand hoeft te houden. De procedure wordt hiermee sneller en eenvoudiger voor ouders en minderjarigen.

De met het gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar of ouder of een ander die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt kunnen een krachtens de machtiging toegestane wijziging van de verblijfplaats van de minderjarige tijdens de uithuisplaatsing aan de kinderrechter voorleggen. De GI kan de verblijfplaats van een minderjarige gedurende de uithuisplaatsing wijzigen. Na een jaar bestaat er een blokkaderecht voor pleegouders maar met deze bepaling kan dus ook al eerder de wijziging van de verblijfplaats aan de kinderrechter worden voorgelegd.

6. Regeling Caribisch Nederland

In lijn met de kabinetsreactie op de Voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State en het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Koninkrijksrelaties⁸⁴ wordt gezien of en hoe de voorgestelde regeling ook in Caribisch Nederland zou moeten gelden, op grond van het uitgangspunt 'comply or explain'. Dit overleg vindt nog plaats.

7. Regeldruk

Regeldrukeffecten

Voor de inschatting van de regeldrukeffecten van dit wetsvoorstel zullen de ketenorganisaties worden gevraagd om een uitvoeringstoets. Aan de hand van deze toetsen zal vervolgens worden gezien of en hoeveel de regeldruk toe- of afneemt voor deze organisaties.

Regeldrukeffecten burgers en bedrijven en advies ATR

Voor dit wetsvoorstel is een beoordeling gemaakt van de regeldrukeffecten voor burgers en bedrijven als gevolg van de verbeterde rechtsbescherming voor ouders en kinderen bij kindbeschermingsmaatregelen. De aanpassingen leiden voornamelijk tot gekwalificeerde en gekwantificeerde afname van regeldruk bij ouders door de aanpassing en uitbreiding van de regeling kosteloze rechtsbijstand. Ouders krijgen in het kader van een pilot ambtshalve een advocaat toegewezen als zij te maken krijgen met een eerste uithuisplaatsing of gezagsbeëindigende maatregel. In dit voorstel wordt deze regeling wettelijk verankerd en uitgebreid met verlengingsverzoeken. Ook krijgen voortaan beide ouders, indien sprake is van een tegengesteld belang, een advocaat toegewezen. Voor spoedzaken wordt daarbij een piketregeling voorgesteld. Met het structureel borgen en uitbreiden van de regeling kosteloze rechtsbijstand

---

⁸⁴ Kamerstukken II 2019/20, 35 300 IV, nr. 11 en bijlage.

worden ouders ontzien en ontlast voorafgaand, tijdens en na een zitting. Daarnaast wordt de verplichte procesvertegenwoordiging voor gebruik van de geschillenregeling gedurende de ondertoezichtstelling afgeschaft en wordt het mogelijk om kosteloos te verzoeken om (wijziging van de) omgangsregeling gedurende voogdij. Ook deze maatregelen leiden tot een afname van de regeldruk bij ouders.

Berekening gevolgen regeling kosteloze rechtsbijstand

Aangezien het complex is om onderscheid te maken tussen opleidingsniveau en persoonlijke situaties van betrokken ouders is gekozen om te werken met een standaard bedrag van € 17,- per uur voor de handelingen (P). In totaal valt te berekenen dat het aantal handelingen bij elkaar de ouder(s) tweeënhalve uur van hun tijd kost. Om te kunnen vaststellen om hoeveel ouders het gaat, is uitgegaan van het aantal uithuisplaatsingen in het jaar 2023: 9.180. Daarnaast dient ook meegenomen te worden dat in iets minder dan een kwart van de situaties van een uithuisplaatsing een tegengesteld belang bestaat bij de ouders. Dit leidt tot de volgende berekening.

Voor de start van de pilot kosteloze rechtsbijstand waren ouders meer tijd en aantal handelingen kwijt om een advocaat in te schakelen rondom procedures uithuisplaatsing en gezagsbeëindigende maatregelen. Dit leidt tot de volgende regeldrukberekening:

$$P = € 17,- * 2,5 = € 42,50$$

$$Q = 9.180 * 1,24 = 11.383$$

$$P*Q = € 42,50 * 11.383 = € 483.777,50.$$

De voorgestelde regeling kosteloze rechtsbijstand leidt tot een afname van het aantal handelingen die van de burger worden verwacht. De regeldruk neemt naar inschatting af met twee uur per uithuisplaatsing. Dit leidt tot de volgende regeldrukberekening:

$$P = € 17,- * 0,50 = € 8,50$$

$$Q = 9.180 * 1,24 = 11.383$$

$$P*Q = € 8,50 * 11.383 = € 96.755,50.$$

De verwachte afname van de regeldrukkosten als gevolg van de regeling kosteloze rechtsbijstand bedraagt daarmee naar verwachting € 96.755,50 - € 483.777,50 = - **€ 387.022.**

8. Uitvoering

PM

9. Financiële gevolgen

PM

10. Evaluatie

PM

11. Advies en consultatie

PM

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I (Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek)

Onderdeel A, artikel 255

Eerste lid

In artikel 255 is geregeld wanneer een kinderrechter een minderjarige onder toezicht kan stellen. Artikel I, onderdeel A, van dit wetsvoorstel beoogt de rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling in het eerste lid te wijzigen.

Aan het eerste lid wordt toegevoegd dat een ondertoezichtstelling alleen aan de orde is indien de noodzaak van de maatregel vaststaat. Dit sluit aan bij artikel 8 EVRM waarin is vastgelegd dat de inbreuk op het gezinsleven ter bescherming van het kind noodzakelijk moet zijn. Alleen dan kan overheidsingrijpen gelegitimeerd zijn. Hiermee wordt deze rechtswaarborg voor ouders en minderjarigen expliciet in de wet opgenomen. Ook het daarmee samenhangende subsidiariteitsbeginsel wordt in het eerste lid gecodificeerd door toevoeging van de zinsnede 'en andere middelen ter afwending van deze bedreiging hebben gefaald of naar verwachting zullen falen'. Het criterium dat de noodzakelijke zorg niet of onvoldoende wordt geaccepteerd, zoals opgenomen in het eerste lid, onder a, wordt geschrapt. In de Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen⁸⁵ uit 2015 is de rechtsgrond van de ondertoezichtstelling ruimer geformuleerd dan de grond zoals deze is vastgesteld bij Wet van 26 april 1995 tot herziening van de maatregel van ondertoezichtstelling van minderjarigen.⁸⁶ Hierdoor werd het ook mogelijk om minderjarigen onder toezicht te stellen met relatief lichte problemen. De formulering uit 2015 zou moeten verduidelijken dat de grens tussen hulp in vrijwillig of gedwongen kader ligt bij de acceptatie van de benodigde zorg. Dit criterium suggereert dat het alleen gaat over de vraag naar de acceptatie van zorg in het vrijwillig kader, terwijl van belang zou moeten zijn of ouders profiteren van de zorg in het vrijwillig kader en of hierdoor de ontwikkelingsbedreiging van de minderjarige kan worden afgewend. Het is niet altijd een kwestie van niet willen, maar veelal ook van niet kunnen meewerken aan hulpverlening of daarvan niet kunnen profiteren. Van belang is of zorg in het vrijwillig kader tot voldoende verbetering heeft geleid om de ontwikkelingsdreiging af te wenden. Zo niet, dan kan een ondertoezichtstelling noodzakelijk zijn. Daarom wordt in het voorstel inhoudelijk aangesloten bij de oude formulering van voor 2015 waarin het subsidiariteitsvereiste was geformuleerd als 'en andere middelen ter afwending van deze bedreiging hebben gefaald of, naar is te voorzien, zullen falen'. Conform aanwijzing 4.49 van de Aanwijzingen voor de regelgeving is de oude formulering wel aangepast naar meer hedendaags taalgebruik. Zie verder par. 3.1.1. van de algemene toelichting.

De aanvaardbare termijn zoals opgenomen in de huidige rechtsgrond van de ondertoezichtstelling in het eerste lid, onderdeel b, wordt geschrapt. De aanvaardbare termijn speelt in de praktijk enkel een rol als de minderjarige uit huis is geplaatst en blijft daarom als criterium geformuleerd bij de beoordeling van het opvoedperspectief van de minderjarige bij de uithuisplaatsing (zie artikel 265ca (nieuw) in artikel I, onderdeel I van dit wetsvoorstel) en in de rechtsgrond voor de beëindiging van het ouderlijk gezag (zie artikel 266).

Tweede lid

Aan het tweede lid wordt een toevoeging gedaan zodat ook de minderjarige van twaalf jaar of ouder een verzoek tot ondertoezichtstelling kan doen, indien de raad voor de kindbescherming hier niet toe overgaat. Zie verder par. 3.4.5 van de algemene de toelichting.

Vierde lid

De voorgestelde toevoeging van de zinsnede 'die de ondertoezichtstelling noodzakelijk maken alsmede de op de ontwikkelingsbedreiging afgestemde duur' in het vierde lid volgt uit de toevoeging in het eerste lid en betekent dat in de beschikking moet worden opgenomen waarom de concrete ontwikkelingsbedreiging de ondertoezichtstelling noodzakelijk maakt en hoe de duur van de

---

⁸⁵ *Stb.* 2014, 130.

⁸⁶ De Wet van 26 april 1995 tot herziening van de maatregel van ondertoezichtstelling van minderjarigen (*Stb.* 1995, 256).

maatregel daaraan wordt gerelateerd. Deze toevoeging waarborgt dat de inbreuk op de rechten van ouders en minderjarigen strikt en expliciet wordt getoetst en gemotiveerd.

Onderdeel B, artikel 258

Artikel I, onderdeel B, past artikel 258, eerste volzin, aan en voegt daaraan twee zinsneden toe. Het subsidiariteitsvereiste wordt door de toevoeging van 'niet langer dan noodzakelijk en' expliciet gekoppeld aan de duur van de ondertoezichtstelling. Aan deze eerste volzin wordt ook de zinsnede toegevoegd 'of het bepaalde in artikel 265ca' waarin de mogelijkheid wordt geïntroduceerd dat een ondertoezichtstelling ook langer dan voor de duur van een jaar kan worden verlengd, namelijk in het geval waarin het opvoedperspectief door de kinderrechter elders is bepaald, zoals opgenomen in artikel 265ca (nieuw) (zie artikel I, onderdeel I).

Onderdeel C, artikel 260

Eerste lid

Met de toevoeging van ', behoudens het bepaalde in artikel 265ca' wordt geregeld dat een ondertoezichtstelling ook langer dan voor de duur van een jaar kan worden verlengd, namelijk in het geval waarin het opvoedperspectief door de kinderrechter elders is bepaald, zoals opgenomen in artikel 265ca (nieuw) (zie artikel I, onderdeel I).

Tweede lid

Aan het tweede lid wordt een toevoeging gedaan zodat ook de minderjarige van twaalf jaar of ouder een verzoek tot verlening van de ondertoezichtstelling kan doen, indien de gecertificeerde instelling hier niet toe overgaat. Zie verder par. 3.4.5 van het algemeen deel van deze toelichting.

Derde lid

Artikel I, onderdeel C, voegt een nieuw derde lid toe, waarmee artikel 255, vierde lid, van overeenkomstige toepassing wordt verklaard. In dit voorgestelde lid is toegevoegd dat de kinderrechter ook in de beschikking van de *verlenging* van de ondertoezichtstelling opneemt wat de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige zijn alsmede de daarop afgestemde duur waarvoor de ondertoezichtstelling zal gelden.

Onderdeel D, artikel 262

Eerste lid

In dit lid wordt een redactionele wijziging voorgesteld. De verwijzing naar artikel 255, vijfde lid, moet zijn een verwijzing naar artikel 255, vierde lid.

Derde lid

Voorgesteld wordt om aan dit lid de broers en zussen van de minderjarige die onder toezicht staat toe te voegen, zodat de verplichting van de GI tot het bevorderen van de gezinsband zich ook uitstrekt tot de relatie van de minderjarige met hen. Het is in het belang van de minderjarige dat de GI niet alleen de gezinsband bevordert tussen de ouders en de minderjarige, maar ook met diens broers en zussen. Deze verplichting kan in het kader van een uithuisplaatsing tot uiting komen in het omgangsplan (zie artikel I onderdeel K, het nieuwe 265f), waarin de GI aandacht besteedt aan de mogelijkheden tot contact tussen de minderjarige en diens broers en zussen. Voor een verdere toelichting op het omgangsplan wordt verwezen naar de par. 3.2.3 tot en met 3.2.5 van de algemene toelichting en de artikelsgewijze toelichting bij artikel I, onderdeel K.

Ook minderjarigen die juridisch niet met elkaar verwant zijn, maar wel onder de "socio-affectieve" omschrijving van broers en zussen vallen, worden beschermd door deze bepalingen omdat ook zij een beschermingswaardige band met elkaar ontwikkelen.⁸⁷ Zo vallen bijvoorbeeld ook halfbroers en -zusjes, stiefbroers en -zusjes en eventuele pleegbroers- en zusjes en andere waarmee de minderjarige heeft samengewoond voorafgaand aan de uithuisplaatsing onder de reikwijdte van deze definitie.

---

⁸⁷ F. Swennen, "Alle Menschen werden Brüder. Broeder- en zusterschap onder artikel 8 EVRM", *T. Fam.* 2010, (1) 1.

Onderdeel E, artikel 262b

Aan de geschillenregeling wordt toegevoegd dat artikel 377e, de informele rechtsingang van minderjarigen, van overeenkomstige toepassing is. De minderjarigen krijgen deze informele rechtsingang ook ten aanzien van de geschillenregeling in het kader van voogdij (artikel 303a (nieuw)). Daarnaast wordt de RvdK toegevoegd aan mogelijke verzoekers op grond van de geschillenregeling. Deze toevoeging hangt samen met de toezichthoudende taak van de RvdK bij een uithuisplaatsing waarbij niet langer wordt toegewerkt aan thuisplaatsing. Een mogelijk verschil van inzicht tussen de GI en de RvdK naar aanleiding van de jaarlijkse evaluatie van de uithuisplaatsing kan daarmee door beide organisaties aan de kinderrechter worden voorgelegd.

Onderdeel F, artikel 262c

Het bestaande artikel 265g wordt verplaatst naar de regeling van de ondertoezichtstelling, om zo een duidelijker onderscheid te maken tussen de algemene regeling voor omgang en hoofdverblijf die ook geldt tijdens een ondertoezichtstelling zonder uithuisplaatsing en de regeling die geldt voor de vaststelling van de omgang gedurende de uithuisplaatsing (zie verder artikel I onderdeel K).

Eerste lid

Het eerste lid is gelijkloidend aan het eerste lid van het bestaande artikel 265g.

Tweede lid

Dit lid regelt dat de kinderrechter, in het kader van een ondertoezichtstelling, mét of zonder uithuisplaatsing, op verzoek van de GI, kan bepalen bij welke ouder de minderjarige de hoofdverblijfplaats heeft. Dit kan enkel gaan om een verzoek tot wijziging van de hoofdverblijfplaats bij de andere ouder of vaststelling van de hoofdverblijfplaats bij een van de ouders. Het is primair de verantwoordelijkheid van de ouders zelf om de beslechting van een geschil rondom de hoofdverblijfplaats voor te leggen aan de rechter. Dit blijft ook het uitgangspunt. Het komt evenwel voor dat de GI een dergelijke vaststelling of wijziging van de hoofdverblijfplaats wenselijk acht, maar (een van de) ouders zelf niet tot een dergelijk verzoek overgaan. Met deze wijziging wordt een verzoek daartoe voor de GI mogelijk.

Anders dan een verzoek tot een machtiging uithuisplaatsing van de GI is de wijziging van de hoofdverblijfplaats van een minderjarige bij de andere ouder niet beperkt tot een bepaalde periode, maar voorziet in principe in een voortdurende regeling. Het is dan ook geen vervanging voor de mogelijkheid van een machtiging tot uithuisplaatsing bij de andere ouder. Na een machtiging tot uithuisplaatsing is immers steeds het uitgangspunt dat wordt teruggewerkt aan thuisplaatsing. De kinderrechter hanteert bij de beoordeling van een verzoek tot wijziging van de hoofdverblijfplaats dezelfde maatstaf als in artikel 253a. Dit betekent dat de kinderrechter een beslissing neemt die wenselijk is in het belang van het de minderjarige.

Derde lid

Het derde lid is gelijkloidend aan het tweede lid van artikel 265g (oud).

Vierde lid

Het vierde lid is gelijkloidend aan het derde lid van het bestaande artikel 265g , waaraan is toegevoegd dat na afloop van de ondertoezichtstelling een beslissing over de hoofdverblijfplaats van een minderjarige ongewijzigd blijft en geldt als een beslissing als bedoeld in artikel 253a, onder b.

Onderdeel G, artikel 265b

Eerste lid

In het eerste lid wordt voorgesteld om aan de rechtsgrond voor de uithuisplaatsing het subsidiariteitsvereiste toe te voegen. Voor het verlenen van een machtiging tot uithuisplaatsing dient, net als bij een ondertoezichtstelling, vast te staan dat andere middelen ter afwending van deze bedreiging hebben gefaald of naar verwachting zullen falen vast te staan. Een ondertoezichtstelling gecombineerd met een uithuisplaatsing vormt een grote inbreuk op het op grond van artikel 8 EVRM beschermde gezinsleven. Een te beperkt onderzoek naar alternatieve

maatregelen kan een schending van art. 8 EVRM opleveren.⁸⁸ De kinderrechter dient in de beschikking van de uithuisplaatsing te motiveren waarom minder zware middelen niet volstaan, om de ontwikkelingsbedreiging bij de minderjarige af te wenden. Zie verder par. 3.1.2 van de algemene toelichting.

Vierde lid

Voorgesteld wordt om hier het uitgangspunt te codificeren dat de minderjarige bij een uithuisplaatsing samen wordt geplaatst met zijn broers en zussen. Hiermee wordt het uitgangspunt bij de uitvoering van de uithuisplaatsing 'samen, tenzij' vastgelegd, zoals is toegezegd in de Kamerbrief van 18 november 2022.⁸⁹ Voor een toelichting op het begrip broers en zussen wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij artikel 262, derde lid. De enige uitzonderingen op het uitgangspunt van samenplaatsing is indien dit niet in het belang van de minderjarige is, bijvoorbeeld omdat het gedrag van een broer of zus een ontwikkelingsbedreiging vormt voor de minderjarige of de zorgbehoeften van de broers en zussen verschillen. Dit betekent dat praktische belemmeringen in principe niet in de weg mogen staan aan de verwezenlijking van het recht op bescherming van het gezinsleven en het daaruit voortvloeiende recht op samenplaatsing. Indien een samenplaatsing praktisch niet mogelijk is en de machtiging daarom niet uitgevoerd zou kunnen worden, zal het niet uitvoeren van de machtiging in veel gevallen niet in het belang van de minderjarige zijn (zie verder ook de artikelsgewijze toelichting bij artikel 2.3, zesde lid, Jeugdwet). Het is de GI, die zorg draagt voor de samenplaatsing. Dit volgt ook uit artikel 3.5, tweede lid, Jeugdwet. Deze verplichting geldt op grond van artikel 2.3, zesde lid, Jeugdwet, ook voor het college van burgemeester en wethouders. Zie verder par. 3.3.1. van de algemene toelichting. Belanghebbenden hebben de mogelijkheid een geschil over de uitvoering van de machtiging op grond van de geschillenregeling (artikel 262b) aan de kinderrechter voor te leggen.

Onderdeel H, artikel 265c

Eerste lid

Voorgesteld wordt om aan het eerste lid, eerste volzin, de zinsnede toe te voegen 'of het bepaalde in artikel 265ca' waarmee geregeld wordt dat een ondertoezichtstelling ook langer dan voor de duur van een jaar kan worden verlengd, namelijk in het geval waarin het opvoedperspectief door de kinderrechter elders is bepaald, zoals opgenomen in artikel 265ca BW (nieuw) (zie artikel I, onderdeel I).

Onderdeel I, artikel 265ca

Artikel 265ca betreft een nieuwe bepaling. Met deze bepaling wordt voorgesteld dat de beslissing over het opvoedperspectief steeds door de kinderrechter wordt genomen, als onderdeel van het verzoek tot (verlenging van de) machtiging tot uithuisplaatsing. Indien de GI of de RvdK van oordeel is dat de inspanning van de GI bij de uitvoering van de uithuisplaatsing niet meer gericht zou moeten zijn op thuisplaatsing van de minderjarige dan dient dit te leiden tot een gemotiveerd verzoek aan de kinderrechter, als onderdeel van het verzoek tot (verlenging van de) machtiging tot uithuisplaatsing. Hiermee wijzigt de wettelijke verankering van het opvoedperspectief zo min mogelijk aan de bestaande wettelijke systematiek. Dit sluit aan bij de uitgangspunten zoals in het advies van de Adviescommissie.⁹⁰ De GI is tot de kinderrechter anders beslist steeds gebonden aan thuisplaatsing als doel.

Eerste en tweede lid

Dit eerste lid geeft een wettelijke verankering van het uitgangspunt dat bij een uithuisplaatsing de inspanning van de GI steeds gericht is op thuisplaatsing van de minderjarige. Dit sluit aan bij het recht dat minderjarigen hebben om op te groeien bij hun ouders, zoals blijkt uit het IVRK. In het eerste en het tweede lid, komt tot uitdrukking dat het de kinderrechter is die besluit waar het opvoedperspectief van de minderjarige voor de eerstkomende jaren ligt.⁹¹ Deze beslissing wordt

⁸⁸ EHRM 21 september 2006, nr. 12643 (Moser t. Oostenrijk), EHRC 2006/129, par. 68-69.

⁸⁹ Kamerstuk 31839, nr. 913.

⁹⁰ Advies van de Adviescommissie rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, *Kinderen en ouders met recht goed beschermd*, p. 71.

⁹¹ M.R. Bruning, K.A.M. van der Zon, D.J.H. Smeets en H.J. van Boven, *Eindevaluatie Wet Herziening kindbeschermingsmaatregelen*, 2022, p. 290.

genomen bij de machtiging tot uithuisplaatsing of de verlenging daarvan. De kinderrechter behoudt zo de regie. Het is hiermee expliciet niet aan de GI om te beslissen of op enig moment terugplaatsing niet langer mogelijk is. Hierdoor ontstaat een wettelijke mogelijkheid voor een periodieke (en tijdige) evaluatie van de mogelijkheid tot terugplaatsing.⁹² Daarmee is de kans kleiner dat de minderjarige en de ouders plotseling worden geconfronteerd met een wijziging van het opvoedperspectief en door een te late rechterlijke toetsing voor een voldongen feit worden geplaatst. Het verzoek machtiging tot uithuisplaatsing, of de verlenging daarvan, waarin de GI het standpunt inneemt dat de inspanning niet langer is gericht op thuisplaatsing gaat vergezeld met een advies van de RvdK. Tegen een beslissing over het opvoedperspectief, waarbij de kinderrechter heeft bepaald dat de inspanning van de GI niet gericht is op thuisplaatsing van de minderjarige, kunnen belanghebbenden hoger beroep instellen. Deze rechtsingang betekent een aanmerkelijke versterking van hun rechtspositie. De beslissing waar het opvoedperspectief van de minderjarige ligt, dient met voldoende waarborgen omkleed te zijn.

De kinderrechter kan het opvoedperspectief alleen wijzigen indien een beëindiging van het ouderlijk gezag aan de orde zou zijn, maar de verwachting gerechtvaardigd is dat de ouder met gezag wel in voldoende mate in staat zullen zijn om de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding binnen het kader van de uithuisplaatsing te dragen. Dit betekent dat de ouders of ouder in staat zijn om hun nieuwe rol, als ouder die niet de *dagelijkse* verzorging en opvoeding dragen mét instandhouding van het ouderlijk gezag, op dusdanige wijze in te vullen dat zij daarbij het belang van de minderjarige voorop kunnen stellen. Wat in het belang van de minderjarige is, is voor iedere minderjarige anders, maar kan er bijvoorbeeld in gelegen zijn dat het duidelijkheid ervaart over waar het opgroeit en dat het erop kan vertrouwen dat ouders gezagsbeslissingen kunnen nemen waarbij zijn belang voorop wordt gesteld in constructief overleg met de GI. De afwijking van het uitgangspunt dat steeds wordt gewerkt aan thuisplaatsing geldt voor onbepaalde tijd. Alleen op die manier wordt aan alle betrokkenen voldoende duidelijkheid gegeven over het perspectief voor de minderjarige. Enkel indien de kinderrechter op grond van het tweede lid heeft bepaald dat de inspanning van de GI niet meer gericht is op terugkeer naar huis, zal de hulpverlening zich primair kunnen gaan richten op het vormgeven en stimuleren van langdurig gedeeld opvoederschap en het samenwerken tussen ouders in een nieuwe rol en pleeg- of gezinshuisouders of andere opvoeders. Hiermee wordt de mogelijkheid gecreëerd dat de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing blijven voortduren, terwijl het ouderlijk gezag in stand blijft. Het gaat hier dan ook om continuering van dezelfde maatregelen. Een uithuisplaatsing waarbij het opvoedperspectief op dat moment niet bij de ouder(s) met gezag ligt, sluit niet uit dat de inspanningen van de GI mede gericht zijn op het vergroten van de zelfstandigheid van de minderjarige, zoals bepaald in het tweede lid van artikel 262.

Derde lid

In dit lid is opgenomen dat in de gevallen waarin de kinderrechter heeft bepaald dat de inspanning van de GI niet gericht is op thuisplaatsing van de minderjarige, de ondertoezichtstelling in dat geval ook geldt voor onbepaalde tijd. De met het gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar of ouder en een ander die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt behouden de mogelijkheid wegens gewijzigde omstandigheden de GI te verzoeken de uithuisplaatsing te beëindigen dan wel de inspanning weer te richten op de thuisplaatsing van de minderjarige (zie artikel 265d (nieuw)). Artikel 300 (nieuw) is van overeenkomstige toepassing. Gedurende de looptijd van de uithuisplaatsing wordt ondanks de machtiging voor onbepaalde tijd, daarmee wel jaarlijks het geestelijke en lichamelijke welzijn en de veiligheid van de minderjarige geëvalueerd.

Onderdeel J, artikel 265d

Artikel I, onderdeel J, vervangt het huidige artikel 265d. Het huidige artikel 265d, tweede lid, onderdeel c, bevat een regeling om de GI te verzoeken af te zien van een krachtens de machtiging tot uithuisplaatsing toegestane wijziging. Deze regeling wordt in aangepaste vorm verplaatst naar artikel 265i, vierde lid, zie toelichting bij artikel I, onderdeel N, vierde lid.

---

⁹² HR 1 september 2023, ECLI:NL:HR:2023:1148.

Eerste lid

Het eerste lid regelt dat de GI, indien de inspanning van de GI is gericht op thuisplaatsing, de uithuisplaatsing kan beëindigen of de duur ervan kan bekorten indien niet meer is voldaan aan de gronden voor een uithuisplaatsing.

Tweede lid

Het tweede lid regelt dat de met gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar en ouder, de pleegouder of de RvdK een verzoek tot het intrekken of bekorten van de machtiging tot uithuisplaatsing bij de kinderrechter kunnen indienen, indien de GI hier op grond van het eerste lid niet toe overgaat. Hiermee komt de nu geldende tweetrapsconstructie te vervallen waarbij genoemde personen eerst een verzoek bij de GI moeten doen en pas daarna toegang tot de kinderrechter hebben. Hierdoor wordt de drempel voor toegang tot de kinderrechter in deze gevallen lager.

Derde lid

In verband met de expliciete bepaling van het opvoedperspectief van de minderjarige door de kinderrechter, wordt tevens bepaald dat door de ouder met gezag, de minderjarige van twaalf jaar of ouder, de pleegouder, de RvdK of de GI de rechter kan worden verzocht om het perspectief te wijzigen. Het advies van de RvdK wordt ingewonnen indien het verzoek ziet op wijziging van de inspanning van de GI niet meer gericht is op thuisplaatsing.

Vierde lid

Indien de kinderrechter bepaalt dat de inspanning van de GI weer gericht is op thuisplaatsing, bepaalt hij daarbij tevens de duur van de machtiging uithuisplaatsing, die niet langer mag zijn dan een jaar. Zo wordt voorkomen dat de inspanning van de GI weer gericht is op thuisplaatsing, maar de machtiging voor onbepaalde tijd geldt.

Onderdeel K, artikel 265f

Artikel I, onderdeel K, vervangt het huidige artikel 265f. Het bevat een regeling voor omgang tijdens een ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing en verduidelijkt tevens de verhouding met de regeling voor beperking van de omgang tijdens een ondertoezichtstelling zonder uithuisplaatsing (artikel 265g). Het bestaande artikel 265g, dat wordt verplaatst en vernummerd tot artikel 262c, blijft gelden als rechtsingang tijdens de ondertoezichtstelling zónder uithuisplaatsing. Met het voorstel krijgt de omgang een prominente plek bij de uithuisplaatsing. Een uithuisplaatsing is een uiterst redmiddel, als er geen andere, minder ingrijpende maatregelen mogelijk zijn. In beginsel dient de inspanning na de uithuisplaatsing vervolgens gericht te zijn op terugkeer van de minderjarige naar huis, het op gang brengen of in stand laten van omgang is daarbij van essentieel belang.⁹³ De GI moet in het belang van de minderjarige een omgangsplan vaststellen met daarin een omgangsregeling tussen de minderjarige en de ouder(s).

Eerste lid

Het eerste lid introduceert de verplichting tot het opstellen van een omgangsplan. De GI moet zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen zes weken na de tenuitvoerlegging van de machtiging tot uithuisplaatsing een omgangsplan opstellen met daarin een regeling tussen de minderjarige en de ouders. Uitgangspunt is dat het omgangsplan tot stand komt in samenspraak met de minderjarige en de ouder(s). De samenspraak met de minderjarige dient uiteraard leeftijdsadequaat te worden vormgegeven. Het omgangsplan is afgestemd op de behoeften van de minderjarige, waarbij artikel 377a, waarin ook de ontzeggingsgronden voor omgang zijn vastgelegd, van overeenkomstige toepassing is. Dat impliceert dat als er ernstige contra-indicaties bestaan voor omgang tussen de minderjarige en de ouder, de GI daar rekening mee moet houden.

De verplichting tot het opstellen van een omgangsplan door de GI betekent dat alle regelingen met ouder(s) die tot dat moment golden, in het kader van de uithuisplaatsing worden bekeken en indien nodig opnieuw worden vormgegeven. De constructie van de schriftelijke aanwijzing in het kader van omgangsbepaling tijdens de uithuisplaatsing komt daarmee te vervallen. Het is mogelijk dat een

---

⁹³ Internationale Richtlijnen voor Alternatieve Zorg van Kinderen (VN, 15 juni 2009).

GI in onderling overleg met slechts één van de ouders tot een regeling komt. Die regeling vormt dan het omgangsplan voor de minderjarige en die ouder. Tijdens de uithuisplaatsing voert de GI de regie over het contact. Voor de totstandkoming van het omgangsplan is de toestemming van de ouder met gezag nodig, ook als het gaat over de omgang tussen de minderjarige en de andere ouder zonder gezag. Omgekeerd is voor de totstandkoming van het omgangsplan geen toestemming nodig van de ouder zonder gezag, als het gaat over de omgang tussen de minderjarige en de ouder met gezag. De ouder met gezag is bij omgangsverzoeken op grond van dit lid in alle gevallen belanghebbende.

Indien binnen zes weken geen overeenstemming is bereikt over een omgangsplan stelt de GI de kinderrechter daarvan onverwijld in kennis en doet daarbij een verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling tussen de minderjarige en de ouder(s). Indien met een van de ouders wel een omgangsplan wordt overeengekomen, wordt dit plan meegezonden. De ouder zonder gezag die geen belanghebbende is bij het verzoek tot uithuisplaatsing, zal dit uiteraard wel zijn ten aanzien van het verzoek van de GI om de omgangsregeling vast te stellen als deze op die ouder betrekking heeft, overeenkomstig artikel 798 Rv.

Voorgesteld wordt om artikel 262, derde lid aan te vullen (zie artikel I, onderdeel D) waardoor de GI de wettelijke opdracht krijgt om ook de gezinsband tussen de minderjarige en diens broers en zussen te bevorderen. Hierdoor ligt het in de rede dat de GI in het kader van het omgangsplan aandacht besteedt aan de mogelijkheden tot contact tussen de minderjarige en diens broers en zussen. In het omgangsplan kan bijvoorbeeld worden opgenomen op welke wijze het contact tussen de minderjarige en diens broers en zussen vorm gegeven kan worden of er kan, indien mogelijk, zelfs een concrete regeling in het omgangsplan worden opgenomen. Deze regeling vormt evenwel geen verplicht onderdeel van het omgangsplan, om de vaststelling van een dergelijk plan binnen de daarvoor gestelde termijn niet onnodig te bemoeilijken. Voor een toelichting op het begrip broers en zussen wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij artikel 262, derde lid.

Tweede lid

Indien partijen niet tot overeenstemming komen over de omgangsregeling in het omgangsplan tussen de minderjarige en de ouder(s) dient de GI de kinderrechter hiervan onverwijld in kennis te stellen, ook indien de termijn van zes weken nog niet is verstreken. Daarbij zal dan door de GI ook een verzoek dienen te worden gedaan tot vaststelling van een regeling betreffende uitoefening of ontzegging van het recht op omgang. De kinderrechter neemt ten aanzien van iedere beslissing op grond van dit artikel een zodanige beslissing als haar in het belang van de minderjarige wenselijk voorkomt, met inachtneming van de criteria in artikel 377a. Dit betekent ook dat de kinderrechter een regeling kan vaststellen waarbij de vorm, frequentie en duur van de omgang aan de GI wordt overgelaten, en eventueel wijziging van die regeling aan de gezinsvoogd wordt overgelaten.⁹⁴ Dit laat onverlet dat het aan de kinderechter is om zo veel als mogelijk aanwijzingen te geven over frequentie en duur van de omgang,⁹⁵ om daarmee de buitengrenzen van de regie van de GI af te bakenen en zo ook daadwerkelijke rechtsbescherming te bieden aan het recht op omgang van de minderjarige en diens ouders. Indien de minderjarige van twaalf jaar of ouder en de ouder(s) niet akkoord is of zijn met de wijze waarop de GI de regie voert, dan kan door hen een verzoek tot vaststelling van een concrete regeling worden gedaan (artikel 265fa, eerste lid). Daarnaast kunnen ouders gebruik maken van de geschillenregeling (artikel 262b). De minderjarige en ouders hebben hiervoor geen advocaat nodig (zie artikel 265k, eerste lid (nieuw)).

Derde lid

Dit lid strekt ertoe dat de kinderrechter gedurende de uithuisplaatsing ambtshalve een omgangsregeling kan vaststellen of wijzigen. Deze bevoegdheid beperkt zich tot een omgangsregeling met de ouders, de broers en zussen en anderen waarmee de minderjarige in gezinsverband heeft samengewoond in de periode voorafgaand aan de uithuisplaatsing. Deze ambtshalve bevoegdheid stelt de kinderrechter in staat om bij iedere procedure tijdens de uithuisplaatsing aandacht te besteden aan de omgang en zo nodig hierin een beslissing te nemen. Daarmee reflecteert deze ambtshalve bevoegdheid de meer centrale rol die omgang bij de uithuisplaatsing krijgt. Bij ieder verzoek tot verlenging van de uithuisplaatsing wordt ook een verslag

⁹⁴ HR 5 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1664

⁹⁵ HR 28 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:748.

van het verloop van de uitvoering van de omgangsregeling of het omgangsplan ingediend, zodat de kinderrechter zich hierover kan uitlaten, mocht hiertoe aanleiding zijn. Dit is geregeld in de voorgestelde aanvulling in artikel I, onderdeel O. Ook dit verslag kan aanleiding vormen voor de inzet van de ambtshalve bevoegdheid door de kinderrechter, waarbij de kinderrechter ook een omgangsregeling kan vaststellen tussen de minderjarige en diens broers en zussen. Voor een toelichting op het begrip broers en zussen wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij artikel 262, derde lid.

Onderdeel L, artikel 265fa

Eerste lid

Op grond van het eerste lid, kunnen de minderjarige van twaalf jaar of ouder en de ouder(s) de kinderrechter na verloop van zes weken na de tenuitvoerlegging van de machtiging tot uithuisplaatsing verzoeken een omgangsregeling vast te stellen of een door de kinderrechter vastgestelde omgangsregeling te wijzigen.

De verzoeken op grond van dit lid kunnen worden gedaan zonder advocaat en worden kosteloos behandeld door de rechtbank (zie artikel 265k, eerste lid). De minderjarige behoudt daarnaast een informele rechtsingang, artikel 377g is van overeenkomstige toepassing. Aangesloten wordt bij de regeling zoals die geldt voor een ondertoezichtstelling zónder uithuisplaatsing waarbij de minderjarige op grond van artikel 262c, tweede lid, naast een formele rechtsingang, ook een informele rechtsingang heeft om een verzoek tot wijziging van een omgangsregeling bij de kinderrechter in te dienen. Die laatste mogelijkheid is met name ook van belang voor de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake. Voor deze minderjarigen staat niet de formele, maar wel de informele rechtsingang open. Andere omgangsgerechtigden dan de ouders kunnen zich via andere rechtsingangen tot de rechter wenden met een verzoek tot vaststelling (artikel 1:377a) of wijziging (artikel 1:377e) van een omgangsregeling.

Tweede lid

Op grond van het tweede lid, kunnen de minderjarige van twaalf jaar of ouder en de ouder(s) en de GI de kinderrechter verzoeken een door de kinderrechter vastgestelde omgangsregeling te wijzigen. Een verzoek tot wijziging van een omgangsregeling kan door de persoon worden gedaan waarop de vastgestelde regeling betrekking heeft, met dien verstande dat de ouder met gezag ook een verzoek tot wijziging kan doen met betrekking tot een vastgestelde omgangsregeling tussen de minderjarige en de andere ouder zonder gezag. Artikel 377e is van overeenkomstige toepassing. Omdat de GI verantwoordelijk is voor de uitvoering van de omgangsregeling tijdens de uithuisplaatsing krijgt ook zij de mogelijkheid een verzoek aan de kinderrechter te doen tot wijziging van de vastgestelde omgangsregeling. De informele rechtsingang van de minderjarige (artikel 377g) is onverminderd van toepassing.

Derde lid

Indien de machtiging tot uithuisplaatsing niet meer ten uitvoer wordt gelegd, blijft de omgangsregeling gelden die lopende de uithuisplaatsing is vastgelegd in een beschikking van de kinderrechter. Voor de ouder(s) met gezag, geldt de regeling als een regeling bedoeld in artikel 253a, tweede lid, onder a, of artikel 262c afhankelijk van de vraag of de ondertoezichtstelling na de uithuisplaatsing voortduurt. Indien de ouder het gezag niet heeft of het een regeling is die geldt tussen de minderjarige en diens broers en zussen, geldt de regeling als een regeling bedoeld in artikel 377a, tweede lid. Dit geldt alleen voor zover de regeling nog redelijkerwijs van toepassing is. Evident is dit niet het geval voor de regeling met de ouder waar de minderjarige (weer) woont na de uithuisplaatsing. Deze regeling komt overeen met artikel 262c, derde lid [artikel 265g, derde lid (oud)]. De ouder(s), de broers en zussen en de minderjarige kunnen op grond van de daarop toepasselijke bepalingen alsnog verzoeken tot wijziging van de omgangsregeling. Voor een toelichting op het begrip broers en zussen wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting bij artikel 262, derde lid.

Vierde lid

Ten behoeve van de leesbaarheid wordt in het artikel enkel gesproken van omgang. In het achtste lid wordt tot uitdrukking gebracht dat in dit artikel geen onderscheid wordt beoogd te maken tussen een omgangsregeling of een verdeling van de zorg- en opvoedtaken, tenzij dit expliciet blijkt. Het artikel geldt voor beide situaties.

Onderdeel M, artikel 269g

Dit artikel vervalt.

Onderdeel N, artikel 265i

Vierde lid

Artikel 265d (nieuw) is gewijzigd, waardoor de mogelijkheid bij de GI een verzoek te doen om af te zien van een krachtens de machtiging toegestane wijziging van de verblijfplaats van de minderjarige, daarin niet langer is opgenomen. Ter vervanging wordt dit vierde lid voorgesteld. Hierin wordt geregeld dat de met het gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar of ouder, een ander die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt een krachtens de machtiging toegestane wijziging van de verblijfplaats van de minderjarige, waarover op grond van het eerste lid van dit artikel geen toestemming is vereist, aan de kinderrechter kan voorleggen. Dit betreft dus geen verzoek aan de GI, maar een mogelijkheid om de wijziging van de verblijfplaats aan de kinderrechter voor te leggen. Dit is evenwel niet mogelijk indien de kinderrechter reeds vervangende toestemming heeft verleend op grond van dit artikel. Dit gaat dus om de situatie waarin de minderjarige korter dan één jaar bij een pleegouder verblijft. Het tweede lid van dit artikel is van overeenkomstige toepassing, dat wil zeggen dat de toegestane wijziging slechts wordt afgewezen indien de kinderrechter dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk oordeelt.

Onderdeel O, artikel 265k

Eerste lid

In het eerste lid wordt voorgesteld de opgenomen uitzondering te schrappen. Dit heeft tot gevolg dat verzoeken op grond van de geschillenregeling ook zonder advocaat kunnen worden ingediend.

Tweede lid en derde lid

De voorgestelde wijziging houdt in dat bij een verzoek tot verlenging van de uithuisplaatsing tevens, indien van toepassing, een verslag van het verloop van de uitvoering van de omgangsregeling en het omgangsplan, zoals opgesteld op grond van artikel 265f (nieuw) moet worden ingediend.

Onderdeel P, artikel 266

Eerste lid

In artikel 266 is geregeld wanneer de rechtbank het gezag van een ouder kan beëindigen. Artikel I, onderdeel P, van dit wetsvoorstel wijzigt de rechtsgronden voor de gezagsbeëindigende maatregel in het eerste lid.

Aan het eerste lid wordt toegevoegd dat een gezagsbeëindigende maatregel alleen aan de orde is indien de noodzaak van de maatregel vaststaat. Indien het handhaven van het ouderlijk gezag mogelijk is zonder dat de ontwikkeling van de minderjarige hierdoor ernstig wordt bedreigd, is een gezagsbeëindigende maatregel in strijd met artikel 8 EVRM. Dit blijkt uit jurisprudentie van het EHRM⁹⁶ en wordt bevestigd door jurisprudentie van de gerechtshoven Den Haag en Den Bosch (zie par. 3.1.3 van de algemene toelichting).⁹⁷ Door het codificeren van deze maatstaf wordt meer tegemoetgekomen aan de rechtswaARBorgen voor ouders en minderjarigen. Ook het daarmee samenhangende subsidiariteitsbeginsel wordt in het eerste lid, onderdeel a, gecodificeerd door toevoeging van de zinssnede 'en andere middelen ter afwending van deze bedreiging hebben gefaald

---

⁹⁶ EHRM 6 oktober 2015 *N.P./Moldavië*, 58455/13 en EHRM 30 november 2017, *Strand Lobben/Noorwegen*, 37283/13.

⁹⁷ Hof Den Haag 28 september 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:2919, Hof Den Bosch 13 januari 2022, ECLI:NL:GHSHE:2022:76.

of naar verwachting zullen falen'. Dit sluit aan bij de toevoeging van het subsidiariteitsvereiste aan de rechtsgrond van de ondertoezichtstelling (artikel 255) en de uithuisplaatsing (artikel 265b). Het uitdrukkelijk opnemen van dit vereiste versterkt de rechtsbescherming van de minderjarige en de ouders. Met de uitgebreide aandacht voor het opvoedperspectief van de minderjarige is de verwachting dat onduidelijkheid bij de minderjarige hierover minder snel aanleiding zal vormen voor een gezagsbeëindiging. Het in artikel 265ca voorgestelde middel zal in ieder geval door de kinderrechter moeten worden overwogen als minder ingrijpend alternatief voor een gezagsbeëindiging. Tot slot wordt aan het dragen van de opvoedingsverantwoordelijkheid 'in voldoende mate' toegevoegd. Hiermee komt tot uitdrukking dat ook als binnen een aanvaardbare termijn een voldoende invulling kan worden verwacht van de ouder(s) die niet de *dagelijkse* verzorging en opvoeding draagt omdat de minderjarige elders opgroeit, gezagsbeëindiging nog niet aan de orde kan zijn. Aan de noodzaak van een gezagsbeëindiging wordt dan niet voldaan. Dit kan het geval zijn indien de ouder inziet en accepteert dat thuisplaatsing niet langer in het belang van de minderjarige is. Alleen indien dit niet het geval is en voldaan is aan de overige criteria van artikel 266, en daarmee de noodzaak vaststaat, kan het ouderlijk gezag worden beëindigd.

Onderdeel Q, artikel 277

Eerste lid

Omwille van de consistentie met de voorgestelde invoeging in artikel 266 (beëindiging ouderlijk gezag) van de zinsnede "in voldoende mate" (in staat zijn om de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te dragen) wordt voorgesteld om dezelfde wijziging door te voeren in artikel 277, eerste lid (herstel in gezag).

Onderdeel R, artikel 283

Artikel I, onderdeel R, van dit wetsvoorstel regelt dat ook verzoeken op grond van de geschillenregeling in het kader van de voogdij (artikel 303a) en omgangsverzoeken in het kader van voogdij (artikel 303b) zonder advocaat kunnen worden ingediend en kosteloos door de rechtbank worden behandeld. Er is geen griffierecht verschuldigd voor het voeren van deze procedures en de ambtenaren van de burgerlijke stand verschaffen kosteloos de gevraagde inlichtingen, afschriften en uittreksels uit hun registers, voor zover deze nodig zijn.

Onderdeel S, artikel 300

Artikel I, onderdeel S, betreft een nieuw artikel. Het regelt dat de GI zorgdraagt voor een periodieke evaluatie van de voogdij, die is begonnen na beëindiging van het ouderlijk gezag op grond van artikel 266. Doel van de evaluatie is de beoordeling van het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van de minderjarige. De evaluatie ziet uitdrukkelijk niet op de vraag of de gezagsbeëindiging nog passend is. De GI zal over de uitoefening van de voogdij verantwoording afleggen middels een evaluatieverslag aan de RvdK. Benadrukt wordt dat de uitoefening en evaluatie van de voogdij de verantwoordelijkheid blijft van de GI. De GI zendt de RvdK jaarlijks een verslag met de evaluatie. Dit sluit aan bij de al bestaande wettelijke verplichting van de GI om in het kader van de voogdij jaarlijks een plan van aanpak (artikel 4.1.3 Jeugdwet) op te stellen en dit plan ten minste een keer per jaar te herzien (artikel 4.2.4 Besluit Jeugdwet). Het plan van aanpak is een plan waarin is opgenomen wat de minderjarige in de nabije toekomst concreet nodig heeft aan behandeling of begeleiding. Het toezicht ziet op het verloop van de voogdij tot dat moment waarbij vanuit een breder perspectief naar het welzijn van de minderjarige wordt gekeken. Bovendien wordt bij het toezicht de RvdK betrokken. Voorgesteld wordt dat in het kader van deze periodieke evaluatie wordt vastgelegd dat een gesprek plaatsvindt met in elk geval de minderjarige, de ouders en de pleegouders. De GI stuurt het verslag aan de RvdK. Indien het belang van de minderjarige zich hiertegen niet verzet wordt een afschrift van het verslag gezonden aan de minderjarige van twaalf jaar en ouder, de ouders en de pleegouder. De GI beoordeelt wanneer het belang van de minderjarige zich hiertegen verzet. Dit kan betekenen dat niet alle onderdelen uit het verslag aan alle genoemde personen wordt gestuurd, ze krijgen dan een deel van het verslag. Persoonsgegevens in het verslag zullen altijd in overeenstemming met de AVG worden verwerkt en verspreid. De RvdK beoordeelt aan de hand van het verslag of het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van de minderjarige voldoende gewaarborgd is. Indien een verschil van mening ontstaat tussen de GI en de RvdK en dit niet in onderling overleg kan worden opgelost, heeft de RvdK de bevoegdheid een

verzoek in het kader van de beide geschillenregelingen te doen, of in ultimo een verzoek tot beëindiging van de voogdij te doen op grond van de artikelen 328 en 329.

Er zijn geen aanwijzingen dat er een noodzaak is voor een vergelijkbare periodieke evaluatie van de voogdij die tot stand is opgedragen door de ouder op grond van artikel 292 of die is opgedragen door de rechter aan een natuurlijk persoon. De regeling in deze bepaling is dan ook beperkt tot de situatie dat een minderjarige naar aanleiding van een kindbeschermingsmaatregel voor een langere tijd bij anderen dan de ouders opgroeit als gevolg van een beëindiging van het ouderlijk gezag (artikel 266) en waarover de gecertificeerde instelling de voogdij uitoefent. De evaluatiebepaling is vanuit dezelfde doelstelling ook van toepassing in het kader van de machtiging tot uithuisplaatsing, in het geval de kinderrechter heeft bepaald dat de inspanning van de GI niet meer gericht is op thuisplaatsing (artikel I, onderdeel I). In die gevallen heeft de RvdK bij een niet onderling oplosbaar verschil van mening met de GI de bevoegdheid een verzoek tot vervanging van de GI te doen op grond van artikel 259. Ook een met het gezag belaste ouder of de minderjarige van twaalf jaar of ouder heeft deze bevoegdheid.

Onderdeel T, artikelen 303a en 303b

Artikel I, onderdeel T, betreffen twee nieuwe bepalingen. Dit onderdeel introduceert een geschillenregeling in het kader van de voogdij indien uitgeoefend door de GI. De rechtsingang geldt voor de minderjarige van twaalf jaar of ouder, de pleegouders, de RvdK, de GI en de zorgaanbieder of de aanbieder van de jeugdhulp. Ouders wiens gezag is beëindigd hebben als gevolg daarvan niet meer de verantwoordelijkheid over de verzorging en opvoeding van de minderjarige (artikel 247, eerste lid) en hebben daarom geen toegang tot deze geschillenregeling. De informele rechtsingang van de minderjarige (artikel 377g) is onverminderd van toepassing.

Daarnaast regelt dit onderdeel dat de ouders, de minderjarige van twaalf jaar en ouder, en de GI in het kader van de voogdij een verzoek tot vaststellen of wijzigen van een omgang kunnen doen. Dit verzoek kan worden gedaan zonder advocaat en wordt kosteloos behandeld (artikel I, onderdeel R). Voor het recht op omgang met anderen dan de ouders staat deze regeling niet open. Andere personen die in een nauwe persoonlijke betrekking tot de minderjarige staan kunnen gebruik maken van de mogelijkheid tot het doen van een verzoek tot het vaststellen (artikel 377a) en wijzigen (artikel 377e) van een omgangsregeling. Ook de GI krijgt de bevoegdheid een verzoek tot vaststelling of wijziging in te dienen op grond van deze artikelen (zie artikel I, onderdelen V en W). Dit sluit aan bij de uitspraak van de Hoge Raad van 19 mei 2017 waarin werd geoordeeld dat de in de artikelen 377a en 377e opgenomen bevoegdheid de rechter te verzoeken een regeling inzake de uitoefening van het omgangsrecht vast te stellen of te wijzigen, dan wel het recht op omgang aan een ouder te ontzeggen, mede aan een met de voogdij belaste GI toekomt.⁹⁸ Die jurisprudentielijn wordt hiermee in dit nieuwe artikel gecodificeerd. De rechtbank kan het recht op omgang ook ontzeggen (artikel 377a, derde lid). De informele rechtsingang van de minderjarige (artikel 377g) is onverminderd van toepassing.

Onderdeel U, artikel 329

Eerste lid

Aan het eerste lid wordt een toevoeging gedaan zodat ook de minderjarige van twaalf jaar of ouder een verzoek tot beëindiging van de voogdij van een natuurlijk persoon of van een gecertificeerde instelling kan doen. Zie verder par. 3.4.5 van het algemeen deel van de toelichting.

Onderdeel V, artikel 377a

Eerste lid

Deze toevoeging expliciteert dat de GI die de voogdij uitoefent over een minderjarige bevoegd is om een verzoek te doen tot vaststelling van een omgangsregeling of ontzegging van het recht op omgang. Dit codificeert de jurisprudentie van de Hoge Raad op dit punt.⁹⁹ Dit verzoek kan betrekking hebben op een omgangsregeling tussen het de minderjarige en een persoon die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. Dit betreft dus niet alleen de ouders van de minderjarige,

⁹⁸ HR 19 mei 2017, ECLI:NL:HR:2017:943.

⁹⁹ HR 19 mei 2017, ECLI:NL:HR:2017:943.

maar ook de grootouders, broers en zussen. In het kader van een ondertoezichtstelling zonder uithuisplaatsing is de GI al bevoegd een dergelijk verzoek te doen (artikel 262c (nieuw)). Met de voorgestelde toevoeging aan dit lid heeft de GI die de voogdij uitoefent de bevoegdheid om een verzoek tot vaststelling van de omgang in te dienen ten aanzien van alle omgangsgerechtigden. De GI kan daarbij ook een verzoek tot ontzegging van het recht op omgang doen.

In artikel I onderdeel K wordt een regeling voorgesteld waarin de GI in het kader van de uithuisplaatsing een verzoek tot vaststelling van een regeling tussen de minderjarige en diens ouders indient indien geen overeenstemming wordt bereikt over een omgangsplan.

Onderdeel W, artikel 377e

Eerste lid

De GI die de voogdij uitoefent over een minderjarige wordt met de toevoeging aan dit lid bevoegd een verzoek te doen tot wijziging van een omgangsregeling. Dit sluit aan bij de aanvulling van artikel 377a en artikel 303b (nieuw) waarin dezelfde bevoegdheid voor de GI wordt gecodificeerd. Dit verzoek kan betrekking hebben op een omgangsregeling tussen het de minderjarige en degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. Dit betreft dus niet alleen de ouders van de minderjarige, maar ook de grootouders, broers of zussen. In het kader van een ondertoezichtstelling is de GI al bevoegd een dergelijk verzoek te doen (artikel 262c (nieuw)).

In artikel I onderdeel L wordt een regeling voorgesteld waarin de GI in het kader van de uithuisplaatsing een verzoek tot wijziging van een regeling tussen de minderjarige en diens ouders kan indienen. Een vergelijkbare bevoegdheid geldt op basis van dit lid ten aanzien van alle omgangsgerechtigden.

Artikel II (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)

Onderdeel A, artikel 799a

Eerste lid

De huidige tekst stelt dat het verzoekschrift de duur vermeldt waarvoor de ondertoezichtstelling zal gelden. Deze bewoording miskent dat het de kinderrechter is die bepaalt of een ondertoezichtstelling noodzakelijk is en voor hoe lang die maatregel zal gelden. Daarom wordt voorgesteld in het eerste lid de zinsnede 'de ondertoezichtstelling zal gelden' te wijzigen naar 'de verzoeker de ondertoezichtstelling noodzakelijk acht'.

Derde lid

In het derde lid wordt geregeld voor welke verzoeken het noodzakelijk is om in het verzoekschrift te vermelden of, en zo ja op welke wijze, de inhoud dan wel strekking van het verzoekschrift is besproken met de minderjarige welke reactie de minderjarige hierop heeft gegeven. In het licht van artikel 12 IVRK heeft de minderjarige het recht zijn mening te geven en dat die mening ook moet worden meegenomen in de besluitvorming. Daarom wordt voorgesteld aan deze opsomming toe te voegen de artikelen 260, het verzoek tot verlenging van de ondertoezichtstelling, 265d, tweede en derde lid, het verzoek tot beëindiging of verkorting van de machtiging tot uithuisplaatsing of wijziging van het door de kinderrechter bepaalde perspectief, 265f, tweede lid, het verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling of ontzegging van het recht op omgang door de GI en 265fa, tweede lid, het een verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling of ontzegging van het recht op omgang door de ouders.

Onderdeel B, artikel 800

Derde lid

Op grond van de voorgestelde toevoegingen in dit lid kan een spoedbeslissing, dat wil zeggen zonder dat de ouder(s) en minderjarige zijn gehoord, worden genomen ten aanzien van een tijdelijke ontzegging van het recht op omgang bij uithuisplaatsingen zoals bepaald in artikel 265f, tweede lid (nieuw) en artikel 265fa, tweede lid (nieuw) en ten aanzien van een omgangsregeling die door de kinderrechter is vastgelegd of gewijzigd in het kader van de ondertoezichtstelling (artikel 262c (nieuw)). Verder wordt voorgesteld de termijn waarop belanghebbenden in de gelegenheid moeten

zijn gesteld hun mening kenbaar te maken na het nemen van een spoedbeslissing, alvorens de beschikking haar kracht verliest, te bekorten tot één week.

Vierde tot en met zesde lid

Deze leden voorzien in de aanwijzing van een advocaat aan de ouder met gezag of een ander die de voogdij uitoefent over een minderjarige waarvoor een spoedmachtiging tot uithuisplaatsing, eventueel in combinatie met een voorlopige ondertoezichtstelling, is afgegeven. Nadat de kinderrechter een spoedmachtiging uithuisplaatsing, al dan niet mondeling, heeft afgegeven, wordt door de raad voor rechtsbijstand een advocaat aangewezen. Deze regeling waarborgt de juridische bijstand door een advocaat van ouders of voogden bij een spoedmachtiging tot uithuisplaatsing van hun kind. Volgens de huidige regels dient de advocaat te zijn ingeschreven bij de raad voor rechtsbijstand. Ingevolge artikel 15 Wet op de rechtsbijstand (Wrb) kan de raad voor rechtsbijstand inschrijvingsvoorwaarden hanteren, waaronder voorwaarden die betrekking hebben op de deskundigheid van een advocaat. Op grond van artikel 37, eerste lid, sub b Wrb zullen bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen zaken regels worden gesteld over de vergoeding die de advocaat ontvangt voor de door hem in een zaak verleende rechtsbijstand in het kader van een door het bestuur getroffen regeling voor het beurtelings verlenen van rechtsbijstand.

Onderdeel C, artikel 800a

In dit artikel wordt geregeld dat als een ouder of een ander die de voogdij uitoefent over de minderjarige op wie de zaak betrekking heeft nog geen advocaat heeft, de rechter het bestuur van de raad voor rechtsbijstand een last tot aanwijzing van een advocaat geeft. De rechter voegt dus niet ambtshalve toe, maar geeft het bestuur van de raad voor rechtsbijstand een last tot aanwijzing van een advocaat. Deze last tot toevoeging wordt gegeven onverwijld nadat een verzoek machtiging tot uithuisplaatsing (artikel 265b), de verlenging daarvan (artikel 265c, tweede lid) of een verzoekschrift gezagsbeëindigende maatregel (artikel 266) is ingediend.

Onderdeel D, artikel 806

Tweede lid

Voorgesteld wordt de termijn voor het instellen van hoger beroep tegen beschikkingen in zaken op grond van titel 14, afdelingen 4 en 5 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek te stellen op zes weken. Dit betreffen alle beschikkingen in het kader van een ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing of gezagsbeëindigende maatregel. Voor de verzoeker en degene aan wie een afschrift van de beschikking is verstrekt of verzonden, geldt binnen zes weken na de dag van de uitspraak. Voor andere belanghebbenden geldt binnen zes weken na de betekening van de beschikking of nadat deze hun op andere wijze bekend is geworden.

Onderdeel E, artikel 807

Onderdelen a en c

De verwijzing naar artikel 265f, tweede lid BW in onderdeel a komt te vervallen in verband met de integrale wijziging van dit artikel. Aan onderdeel a wordt artikel 280a toegevoegd, zodat tegen beslissingen op grond van de geschillenregeling in het kader van de voogdij door de GI geen hoger beroep kan worden ingesteld. Dit is in lijn met de regeling zoals die geldt voor de geschillenregeling in het kader van de ondertoezichtstelling. Met het schrappen van onderdeel c wordt het mogelijk om tegen een beschikking ingevolge de artikelen 253s BW en 336a BW (blokkaderecht in het vrijwillig kader en bij voogdij) hoger beroep in te stellen. Dit is in lijn met de regeling die geldt voor pleegouders van een minderjarige waarbij sprake is van een gedwongen uithuisplaatsing, waarbij pleegouders wel de mogelijkheid hebben in hoger beroep te gaan tegen een beschikking ingevolge artikel 265i BW.

Onderdeel F, artikel 809

Eerste lid

In dit lid wordt wettelijk geregeld dat de minderjarige van acht jaar of ouder in de gelegenheid wordt gesteld de kinderrechter zijn mening kenbaar te maken. Dit draagt bij aan de versterking van de

rechtspositie van minderjarigen en sluit aan bij een deels bestaande rechtspraktijk. Zie verder par. 2.4, 3.4.2. en 5.1 van de algemene toelichting.

Derde lid

Aan dit lid zijn de beslissingen inzake de omgangsregeling gedurende de ondertoezichtstelling zonder uithuisplaatsing (artikel 262c (nieuw)) en mét uithuisplaatsing (artikelen 265f (nieuw) en 265fa (nieuw)) toegevoegd. Dit betekent dat de kinderrechter een spoedbeslissing kan nemen in deze zaken zonder dat de minderjarige van twaalf jaren of ouder in de gelegenheid is geweest zijn mening kenbaar te maken.

Artikel III (Jeugdwet)

Artikel 2.3, zesde lid

Artikel 2.3, zesde lid, schrijft voor dat het college van burgemeester en wethouders zorgdraagt voor plaatsing van een jeugdige in een pleeggezin of gezinshuis. Met dit voorstel wordt daaraan toegevoegd dat broers en zussen die eveneens uit huis zijn of worden geplaatst zoveel mogelijk samen worden geplaatst. Bij de inkoop van plekken via pleegzorgaanbieders zal de gemeente aldus moeten sturen op een maximale inzet op de beschikbaarheid van pleeggezinnen met plaats voor meerdere minderjarigen uit hetzelfde gezin. Voorkomen moet worden dat praktische bezwaren te eenvoudig redenen kunnen zijn voor het afwijken van deze twee verplichtingen. Er is geen sprake van hiërarchie tussen deze verplichtingen van het college. Mocht samenplaatsing alleen mogelijk zijn in een residentiele instelling, terwijl een individuele plaatsing in verschillende pleeggezinnen ook mogelijk is, zal in een individueel geval een afweging moeten worden gemaakt wat het meest in het belang is van deze jeugdigen. Daarbij kunnen ook de mogelijkheden van contact tussen de jeugdigen een rol spelen. Voor de samenplaatsing van broers en zussen geldt dat deze verplichting overeen komt met de verplichting opgenomen in 1:265b, vierde lid, BW die rust op de GI. Anders dan die verplichting geldt de verplichting op grond van artikel 2.3 voor uithuisplaatsingen zowel binnen het gedwongen als in het vrijwillig kader. Via artikel 3.5, tweede lid, werkt deze bepaling ook door als een verplichting op de GI. Zoals reeds overwogen in het kader van artikel 1:265b, vierde lid, BW wordt voor het uitgangspunt van samenplaatsing een breder begrip van broers en zussen gehanteerd dan enkel een bloed- en/of juridische band. Ook minderjarigen die juridisch niet met elkaar zijn verwant, maar wel onder de "socio-affectieve" omschrijving van broers en zussen vallen, vallen onder het bereik van deze bepalingen omdat ook zij een beschermingswaardige band met elkaar ontwikkelen. Zo vallen bijvoorbeeld ook stiefbroers en -zusjes onder de reikwijdte van deze definitie.

Artikel IV (Wet op de rechtsbijstand)

Artikel 43, tweede lid onderdeel I

Door de toevoeging van dit onderdeel aan dit artikel wordt de rechtsbijstand voor de ouder of voogd van de minderjarige waarop een verzoek tot (spoed)machtiging uithuisplaatsing, de verlenging daarvan en een verzoek tot beëindiging van het ouderlijk gezag, betrekking heeft, kosteloos.

Artikel IV (Overgangsrecht)

Eerste lid

Voor zover een inleidend verzoek tot (voorlopige) ondertoezichtstelling, (spoed)machtiging uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging is gedaan voor het tijdstip van inwerkingtreding van de wet, beoordeelt de rechter dit verzoek in alle instanties, dat wil zeggen, rechtbank, gerechtshof en Hoge Raad, volgens het oude recht. Het overgangsrecht geldt slechts voor genoemde verzoeken. Dit betekent dat de rechtsgevolgen van het onder het oude recht uitgesproken ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing of gezagsbeëindiging direct onder de nieuwe wet zullen vallen.

Tweede lid onderdelen a en b

Na inwerkingtreding van de wet geldt dat een omgangsplan verplicht is in het kader van de uithuisplaatsing. Voor reeds voor de inwerkingtreding van de wet ten uitvoer gelegde machtigingen tot uithuisplaatsingen geldt de verplichting tot het opstellen van een omgangsplan of het indienen van een verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling of de ontzegging daarvan, pas op het moment dat een verzoek tot verlenging van de machtiging tot uithuisplaatsing wordt ingediend. Dit

sluit aan bij de verplichting dat op grond van artikel 265k van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek bij een verzoek tot verlenging van de machtiging tot uithuisplaatsing een verslag van de omgangsregeling en het omgangsplan, als bedoeld in artikel 265f, eerste lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt meegezonden.

Indien de kinderrechter tijdens de reeds ten uitvoer gelegde machtiging tot uithuisplaatsing geen regeling tussen de minderjarige en diens ouders heeft vastgesteld en de GI niet tot overeenstemming komt met ouders over de invulling van het omgangsplan wordt een verzoek tot omgang of de ontzegging daarvan ingediend door de GI. In de gevallen waarin de GI tijdens de reeds ten uitvoer gelegde machtiging tot uithuisplaatsing een schriftelijke aanwijzing betreffende de omgang heeft afgegeven geldt dit als een omgangsplan en wordt dit meegezonden met het verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing. Dit impliceert dat in alle gevallen waarin een schriftelijke aanwijzing is gegeven het niet nodig is om een omgangsplan op te stellen of een verzoek tot omgang of de ontzegging daarvan in te dienen.

Tweede lid onderdeel c

Ook voor minderjarigen die al onder voogdij staan na inwerkingtreding van deze wet is van belang dat de eerste evaluatie binnen het jaar nadat de voogdij is uitgesproken plaatsvindt. Dit wordt geregeld in het tweede lid, onderdeel c van dit artikel. Indien de voogdij al langer dan een jaar loopt dient het eerste evaluatieverslag binnen zes maanden na inwerkingtreding van de genoemde wet te zijn opgesteld en verzonden aan de RvdK.

Artikel V

In deze slotbepaling is de inwerkingtreding van de wet geregeld. De wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Dit moment kan per artikel of (sub)onderdeel ervan verschillen.

Artikel VI

Deze bepaling betreft de citeertitel van het wetsvoorstel.